

ILISIMASAQALERSITSINIKKUT ISUMMANIK PIGILIUTIINNAKKANIK NUNGUSAASSAAGUT

MED VIDEN NEDBRYDER VI FORDOMME

UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAQ 2020 • ÅRSBERETNING 2020

Kolofon

Saqqummersitsisoq Udgiver: Tilioq 2021

Allaaserinnittooq aaqqissuisorlu Tekst og redaktion:

Drude Daverkosen, Oline I Olsen, Christina Johnsen og Anna Ida Hallgaard Jonsson

Assit Foto: Tilioq

Nutserisoq Oversætter: Hans Møller

Kukkunersuisoq Korrektur: Anne Meinert, Navaranaaq Olsen

Ilusisilersuisoq Grafisk Design: irisager.gl

IMARISAA

4	Siulequt
6	Ilisarititsineq
7	Tilioq pillugu
10	Ukioq 2020-p ingerlanerani pisut
14	Ingerlatsinerit
29	Innuttaasunit saaffiginnissutit
34	Attaveqarneq
37	Aningaasaqarneq
38	Tiliutuq tapersiissutit
40	Aningaasaliisunut suleqatinullu qujanaq
41	Inassuteqaatit
44	2021-2023-mi periusissiornermut sammisat
48	Tiliop 2021-miit ukiunilu tulliuttuni anguniagassai

INDHOLD

4	Forord
6	Introduktion
7	Om Tilioq
12	Året der gik
14	Aktiviteter
29	Borgerhenvendelser
34	Kommunikation
37	Økonomi
38	Støtte til Tilioq
40	Tak til sponsorer og samarbejdspartnere
41	Anbefalinger
44	Strategi 2021-2023
48	Tilioq: 2021 og frem

Siulequt

2020 qularutissaanngitsumik ukiuuvoq allaalluinnartoq immikkuullarissorlu. Ukioq kiffaanngissuseqarnermik inuttillu pisinnatitaaffinnik tunngaviulluinnartunik amerlasuunik killiliiffiusoq. Ukiorti akerlianik ilinniarfiuvoq, tassani teknikkikut aaqqiissutinik soorlu Teams, Zoom, Skype oqarasuaatikkullu ataatsimiinernik ilinniarfigisarput. Torrallataapput pif-fissamillu annertuumik sipaarfiullutik. Nunatsinni innuttaasorpassuit avinngarusimasuni internetikkut aqqutikkut ajorteqattaarfiusartumi sukkaatsoqarfiusunilu najugaqarnertik pissutigalugu teknikkikkut aaqqiissutit taakku atulinngilaat.

Kisiannili innuttaasut tusilartut tutsluttillu amerlasuut atassuteqarniarlutik avataanilu pisunik malinnaaniarlutik internetikkut attaveqarfiiit pisariaqartippaat. Kalaallit Nunaanni tusilartut ussersuutitigut nalunaarutinik atuisut COVID-19-ip kinguneranik killiliinerit nutaat pillugit paasisutssat ussersuutitigut nalunaarutit atorlugit pissarsiarine-qarsinnaanngimmata qanoq isumaqarnersut paasinissaan-nut periafissinneqanngillat.

Nunatsinni utoqqaat illuini utoqqarpassuit nuannarisarigluaqisaminnik pulaarneqarsinnaajunnaarput. Innarluutilinnut inissiani paaqqinnittarfinnilu najugaqartorpassuit tas-sanngaannaq killiliilernerit paassiuminaatsippaat. Inuit innarluutillit ajunaarnersuarni ajornartoofinnilu ikiorneqarsin-naatitaapput. Kalaallit Nunaat innarluutillit navianartumiin-nerummata inuit innarluutillit pillugit isumaqtigiissut malil-lugu eqqumaffiginissaannik immikkut pisussaaffeqarpoq. Taamaammat iliuutsit naleqquttut inuunermi pisunut assi-giinngitsunut naleqqussarneqarnissaasa isumaginissaat eqqaamaqqullugu oqartussat qinnuvigaavut.

2020 ukiutut Coronap nunatsinni pingaartumillu nunarsuup sinnerani atuutilerfiuneratut eqqaamaneqaannassangnilaq, aammali ukiutut inuit innarluutillit pillugit inatsisip amerlasuut qilanaarinikuusaasa utaqqisaasalu atuutilerfiuneratut eqqaamaneqartariaqarpoq. Inatsit nutaaq FN-im iinnarluutillit pillugit isumaqtigiissumik aallaaveqartoq peqqus-summilu pisoqqami periafissanut killeqartunut sanilliullugu innuttaasunut amerlanernik pisinnaatitaaffiliisoq. Inuit innarluutillit Illersuisuattut qilanaarinikuvara.

Forord

2020 har uden tvivl været et meget anderledes og specielt år. Et år med mange indskrænkninger af vores helt basale friheds- og menneskerettigheder. Men omvendt også et lærerigt år, hvor mange af os lærte mere om tekniske løsninger så som Teams, Zoom, Skype og telefonmøder. De er faktisk smarte og sparer os for en masse tid. En stor gruppe af borgere i landet stiftede ikke bekendtskab med disse tekniske løsninger, fordi de bor i yderdistrikter med ustabile og langsomme internetforbindelser

Mange døve og hørehæmmede borgere i Grønland er dog afhængige af online medier til at holde sig orienteret og i kontakt med omverdenen. Grønlandske tegnsprogsbrugere fik desværre ikke muligheden for at forstå, hvad alle de nye COVID-19 restriktioner betyder, da der ikke var information herom tilgængeligt på tegnsprog.

Rigtig mange ældre på landets plejehjem kunne ikke længere modtage de besøg, de er så glade for. Og mange beboere i beskyttede boliger og institutioner havde svært ved at forstå alle de restriktioner, der pludseligt var. Personer med handicap har ret til hjælp under katastrofer og krisesituationer. Ifølge handicapkonventionen har Grønland en forpligtigelse til at være ekstra opmærksomme på dem, da mennesker med handicap er mere utsatte. Derfor beder jeg myndighederne om at huske at sørge for passende tiltag, som tilpasses alle i livets forskellige situationer.

2020 bør ikke kun huskes som året, hvor Coronaen gjorde sit indtog i landet og især i resten af verden. 2020 bør også huskes som året, hvor loven om støtte til personer med handicap, som mange har glædet sig til og ventet på, trådte i kraft. Som Handicapstalsmand har jeg i hvert fald personligt glædet mig meget til en ny lov, der tog større afsæt i FN's handicapkonvention, og som gav borgerne flere rettigheder end de begrænsede muligheder, som den gamle forordning havde.

Kisiannili inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaat pillugu inatsimmik atuutilersitsivinnissaq suli pisariaqartinneqarpoq. Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit inatsillu pillugu annertuumik ilisimasaqartoqannginnera Tiliup Qaanaamut paasisas-sarsiorluni angalanermi paasivaa. Tilioq tamassuminnga takutitsisunik innuttaasut saaffiginnissuterpassuinik tigusaqarpoq. Inuit innarluutillit namminerisamik inuunissamut allallu naligalugit inuiaqatigiinni peqataanissamut eqqortumik taperserne-qartangngitsut ikiorneqartangngitsullu taakku takutippaat.

Innarluutillit pillugit suliaqarnermi kommunini sullisisartut suli-sullu inuit innarluutillit inatsit malillugu pisinnaatitaaffigisamin-nik ikiorneqarnissaat tapersorsorneqarnissaallu qulakkeerniar-lugu ingerlaavartumik piginnaanngorsartarnissaat pisariaqr-tinneqarpoq. Illersuisunik inuit innarluutillit oqartussanut attaveqaraangata ikiuisinnaasunik kommunini toqqaanissaq pisari-aqartinneqarpoq. Suliassanik suliarinninnermi piffissamik killi-liussamik aalajangiisoqassaaq, taamaalliluni inuit innarluutillit ikiorneqarnissaminnut qaammatini arlalinni utaqqissanatik. Oqartussat akimorlugit tamanik isiginnilluni ataqatigiissaarillu-nilu suleqatigiinnissaq pillugu inatsimmi allaqqasup eqqortin-neqarnissaanik tamani pisariaqartitsisoqarpoq.

2020 aamma ukiuuvoq nutaanik ilisimasaqalerfusoq. Tiliup nalunaarusiat nalilersuinerillu annertuut sisamat saqqummer-sippai taamaalliluni Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit pillugit annertunerusunik ilisimasaqarnerulersitseqataalluni. Saqqummersitat tamarmik assigiissutigaat inuit innarluutillit pisin-naatitaaffisa pitsanggorsarnissaat eqqortinneqarnissaallu siu-nerタルugu arlalinnik inassuteqaateqartonera. Kisiannili nalu-naarusiat saqqummersitallu atorlugit ilisimasaqalernikuunngi-lagut ilisimasaqalersitsinatalu. Novembarimi sapaatip akunne-rata naanerani inuusuttut innarluutillit arlallit naapippagut, taakkulu Facebookimi paasisitsiniaarnermi 'Inuusuttut isumaat' misigisaminnik misilittakkaminnillu uagutsinnut Kalaallillu Nunaanni tamanut ingerlatitseqqiipput.

Innarluutillit Illersuisuattut 2020-mi aamma toqqaqqinnejarpunga. Inuit Innarluutillit Illersuisuattut ukiunut pingasunut toq-qarneqarpunga. Tiliumi 2021-2023-mut nutaamik periusissioq-qammerpugut. Periusissiamut nutaamut innarluutillit peqatigiif-fiinit kattuffiinillu 2021-mi ukiunilu aggersuni suleqatiginissaan-nik qilanaarisatsinnit tapersiisoqarpoq. Neriuprugut 2021-mi isumasioqatigiinnissamut ataatsimeersuarnissamullu naapis-salluta, tassa 2020-mi coronap kinguneranik killilersuinerit pisutigalugit ukiumoortumik ataatsimiinnissaq ajoraluartumik taamaatittariaqarnikuugatsigu.

Der er dog stadig behov for implementering af lo-ven om støtte til personer med handicap. Tilioq er-farede på sin orienteringsrejse til Qaanaaq, at der stadig er stor uvidenhed om rettigheder for perso-ner med handicap og om lovgivningen. Tilioq modtager mange borgerhenvendelser, der viser dette. De viser, at personer med handicap ikke får den rette støtte og hjælp til at kunne leve et selv-stændig liv og deltage på lige fod med alle andre i samfundet.

Der er brug for en kontinuerlig opkvalificering af handicapfaglige sagsbehandlere og medarbejdere i kommunerne for at sikre, at personer med handi-cap får den hjælp og støtte, de har ret til i forhold til loven. Der er brug for, at der udpeges bisiddere i kommunerne, som kan bistå personer med handi-cap, når de er i kontakt med myndighederne. At der fastsættes tidsfrister for sagsbehandlingen, så personer med handicap ikke skal vente i måneder på at få hjælp. Der er i bund og grund behov for, at der leves op til lovens ord om et helhedsorienteret, koordineret samarbejde på tværs af myndigheder.

2020 var også et år, hvor ny viden blev skabt. Tilioq udgav fire store rapporter og analyser og har der-med været med til at øge viden om personer med handicap i Grønland. Fælles for samtlige udgivel-ser er, at der følger en række anbefalinger, som har til formål at forbedre og efterleve rettigheder for personer med handicap. Men vi har ikke kun fået og skabt viden gennem rapporter og udgivelser. En weekend i november mødtes vi med en gruppe unge med handicap fra Nuuk, som delte deres op-levelser og erfaringer med os og med hele Grønland i Facebook-kampagnen 'Unge stemmer #Til-iyoung'.

I 2020 fik jeg også en ny æresrunde som Handicap-talsmand. Jeg blev genudpeget og fik tre år mere som Talsmand. I Tilioq har vi netop lagt en ny stra-tegi for 2021-2023. Den nye strategi har fået input fra handicapforeninger og organisationer, som vi ser frem til at samarbejde med i 2021 og årene fremover. Vi håber, at vi mødes til et seminar og konference i 2021, da vi desværre måtte aflyse vores årlige møde i 2020 på grund af corona-restriktioner.

Ilisaritsineq

Inuit Innarluutillit Illersuisoqfiat pillugu inatsimmi nr. 1, 29. Maj 2017-imeersumi § 8 naapertorlugu ingerlatsinini pillugu ukiut tamaasa allaganngorlugu nalunaarusiortassaaq. Taanna Naalakkersuisunut, Inatsisartunut kommuninullu nassiuinneqartassaaq, nittartakkatsinnilu Tilioq.gl-imi tamanit pissarsiarineqartussanngortissallugu.

2020-mi ukiumoortumik nalunaarummi ingerlatsinerit Tiliup ingerlannikuusai peqataaffiginikuusaaluunniit allaaserineqarput. Tiliup Covid-19-ip kinguneranik killilersuisoqaraluartoq suliassani pilersaarutinilu ingerlassinnaanikuuai, Christina Johnsen illu Innarluutillit Illersuisuattut piffissamut nutaamut toqqaqqinnejnareratigut 2021-2023-mut nutaamik maannakut periusissiertoqarnikuuvooq. Taanna quppernermi 44-47-mi takujuk.

Introduktion

I henhold til § 8 i lov nr. 1 af 29.maj 2017 om Handicaptalsmand skal Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq (Tilioq) hvert år udarbejde en skriftlig beretning om sin virksomhed. Den skal sendes til Naalakkersuisut, Inatsisartut samt kommunerne og gøres offentlig tilgængelig på vores hjemmeside tilioq.gl.

Årsberetningen for 2020 beskriver de aktiviteter, Tilioq har afholdt eller deltaget i. Tilioq har trods Covid-19 restriktioner været i stand til at gennemføre sine opgaver og planer, og med genudpegningen af Christina Johnsen som Handicaptalsmand for en ny periode er der nu lagt en ny strategi for 2021-2023. Se den på side 44-47.

Tilioq pillugu

Tiliup inatsisitigut tunngavia suliassaalu

Innarluutillit Illersuisuat Innarluutillit Illersuisat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 1, 2017-imeersoq malillugu sulivoq. Innarluutillit Illersuisuata inatsit naapertorlugu inuit innarluutillit pillugit FN-im isumaqtigiissut aallaavigalugu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii soqutigisaallu qulakkeerneqarnissat siuarsarnissaallu sulissutigissavai aamma inuit innarluutillit inuaqtiginni atugaat sammissallugit paasisutissiissutigisassallugillu.

Innarluutillit Illersuisat suliani ataasiakkaani aalajangiisinaanngilaq, taamaallaalli pissutsit tamanut tunngasut pillugit oqaaseqaateqarsinnaalluni.

Innarluutillit Illersuisuata pingaarnertut suliassai ilaatigut tassaapput:

- Inuit innarluutillit qanigisaasalu pisinnaatitaaffii naammagittaalliorsinnaanerallu pillugit siunnersorlugit ilitsorsorlugillu.
- Inuit innarluutillit atugaat, pisinnaatitaaffii naammagittaalliorsinnaanerallu pillugit apeqqutit pil lugit pisortanut sulisoqarfinnullu namminersortunut siunnersuineq ilitsersuinerlu.
- Inuit innarluutillit atugaat Innarluutillit pillugit FN-im isumaqtigiissut naapertorlugu nalilersortarlugit.
- Inuit innarluutillit atugaannik pitsanngorsaasunik suliniutissanik siunnersuisarneq.
- Inuit innarluutillit atugaasa qulakkeerneqarnissaat siuarsarnissaallu pillugit Kalaallit Nunaanni innarluutillit peqatigiffiinik suleqateqarneq.

Om Tilioq

Tilioqs lovgrundlag og opgaver

Handicaptalsmanden arbejder efter Inatsisartutlov nr. 1 af 29. maj 2017 om Handicaptalsmand. I henhold til loven skal Handicaptalsmanden arbejde for at sikre og fremme rettigheder og interesser for personer med handicap med udgangspunkt i FN's handicapkonvention samt rette fokus på og informere om vilkår i samfundet for personer med handicap.

Handicaptalsmanden kan ikke træffe afgørelser i enkeltsager, men kan alene komme med udtalelser om generelle forhold.

Handicaptalsmandens overordnede opgaver er blandt andet, at:

- Rådgive og vejlede personer med handicap og deres pårørende om deres rettigheder og klageadgang.
- Rådgive og vejlede offentlige og private institutioner om spørgsmål, som vedrører vilkår, rettigheder og klageadgang for personer med handicap.
- Vurdere forhold for personer med handicap i henhold til FN's Handicapkonvention.
- Indsamle og formidle viden og information om personer med handicaps forhold.
- Foreslå tiltag, der styrker personer med handicaps vilkår.
- Samarbejde med de grønlandske handicapforeninger om at sikre og fremme personer med handicaps vilkår.

Tiliup allatseqarfia

Innarluutillit Illersuisoqarfia Aqqusinersuaq 47,
quleriit siullianni, 3911 Sisimiut allaffeqarpoq

Maili: info@tilioq.gl oqarasuaat +299 34 50 90 //
Innuttaasut oqarasuaat saaffiginniffissaat 22 24 44

Christina Johnsen

Innarluutillit Illersuisuat

Cand.jur.-itut Aalborg Universitetimi ilinniagaqarpoq, tamassumalu saniatigut politiitut ilinniagaqarluni politiinilu 1994-imit 2013-imut atorfeqarluni. Inatsisilerituutut Kredsdommeritut, Qeqqata Kommuniani inatsisilerinermi siunnersortitut aamma eqqartuussivinni illersuisutut suliniuuvoq. Christinap inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiisa Tiliup suliniutai assigiinngiaartut atorlugit qulakkeerneqarnissaat siuarsarnissaallu suliniutigai. Innuttaasunit saaffigineqartarpooq akissuteqartarlunilu aamma pisinnaatitaaffiit naammagittaalliornishamullu periarfissat pillugit ilitsersuisarluni. Immikkut ilisimasalinni siunner-suisoqatigiiffinnilu peqataasarpooq avataanilu suleqatinut attaveqaqtigifitsigut attaveqartarluni. Christina illersuisuuvoq Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit atugaat pillugit inuiaqtigiaanni isiginninnialersitsisartoq paassisutissiisartorlu Tiliumilu allaffissornikkut suliassat, atorfeqarnermi pissutsit aningaasarnerlu pingaarnertut akisussaaffigai.

Anna Ida Hallgaard Jonsson

Suliniutinik suliaqartoq

Anna Ida Roskilde Universitetimi Cand. Soc.-itut Nunat Tamat Akornanni Ineriertortitsinermik Missuinernik Tarnillu Pissusaan-nik ilinniagaqarpoq. Anna Ida suliniutinik aqutsisutut Tiliumiilaatigut suliffissaqartitsinermut suliniutinik illersuisoqarfiullu peqatigiiffinnik ukiumoortumik isumasioqatigiissitsisarneranik ataatsimeersuartsisarneranillu aaqqissuisutut aqutsisutullu suliaqarpoq. Anna Ida aamma illersuisoqarfiup suliffeqarneq ilinniartitaanerlu immikkut suliarisai pillugit politikkikkut oqaa-seqartartuuvoq

Attaveqarfissat: annaida@tilioq.gl

oqarasuaat +299 34 50 93

Tilioqs sekretariat

Handicaptalsmadsinstitutionen Tilioq har kontor på Aqqusinersuaq 47, 1. sal 3911 Sisimiut

Mail: info@tilioq.gl telefon +299 34 50 90 //
Borgerhenvendelses-telefon 22 24 44

Christina Johnsen

Handicaptalsmand

Er uddannet cand.jur. fra Aalborg Universitet og har derudover også en politiuddannelse og har været ansat i politiet fra 1994-2013. Som jurist har hun arbejdet som Kredsdommer, som juridisk konsulent i Qeqqata Kommunia og som offentlig forsvarer i domstolene. Christina arbejder for at sikre og fremme rettigheder for personer med handicap gennem Tilioqs forskelligartede projekter. Hun tager imod og besvarer borgerhenvendelser og vejleder om rettigheder og klagemuligheder. Deltager i ekspertgrupper og råd samt vedligeholder netværk med eksterne samarbejdspartnere. Christina er en talsmand, som sætter fokus på og informerer samfundet om forhold for personer med handicap i Grønland, og hun har det overordnede ansvar for administrative opgaver, ansættel-sesforhold og økonomi i Tilioq.

Anna Ida Hallgaard Jonsson

Projektmedarbejder

Anna Ida er uddannet Cand. Soc. i Internationale Udviklingsstudier og Psykologi fra Roskilde Universitet. Anna Ida arbejder som projektleder bl.a. på Tilioqs arbejdsmarkedsprojekt og institutionens årlige foreningsseminarer og konferencer, som hun har været facilitator og ordstyrer for. Anna Ida arbejder også med den politiske fortalervirksomhed, som institutionen udfører særligt med fokus på arbejde og uddannelsesområdet.

Kontaktoplysninger: annaida@tilioq.gl

telefon +299 34 50 93

Drude Daverkosen

Nalilersuisarnermik suliniutinillu sulisaqartoq

Drude Københavns Universitetimi Cand.Mag.-itut Inuit Uppersarsionermi atugaannik ilinniagaqarpoq. Drude inuit innarluuttilit atugaannik iniariartortitsinermi ilisimasanik nalilersuiner-nillu katersuinermerk suliaqarpoq, tamannalu ilaatigut innuttaasunit Tiliumut saaffiginnissutit, paasisassarsiorluni angalanerit inatsimmillu atuutilersitsinermik atorlugit pisarpoq. Drude aam-ma Ilisimatusarfik suleqatigalugu ilisimasanik ineriaortitsineq pillugu suliniutinik aqtsisutut aamma Pisssassarfik aamma innarluuttilit peqatigiiffisa qaammarsaanerannik suliaqarpoq.

Attaveqarfissat: drude@tilioq.gl
imaluunniit +299 34 50 92

Oline Inuuusuttoq Olsen *Paassisutissiisartoq*

Tusagassiisarnermik Ilisimatusarfimmi tusagassiotutut 2009-mi ilinniagaqarpoq.

Olinap Tiliup sulinera pillugu tusagassiutinut nalunaarutinik allattarpoq innarluutilinnillu sullissineq pillugu inuiaqatigiiinni oqallinnernik malinnaasarluni nittartagarlu Tiliaoq.gl minnerungitsumillu facebookimi qupperneq – Inuit Innarluuttilit Illersuisuat/Handicaptalsmanden ingerlaavartumik nutartertarlugit. Oline Tiliup nalunaarusiat saqqummersitai, paasisitsiniaanerit imaluunniit Kalaallit Nunaanni inuit innarluuttilit atugaat pisin-naataaffiilu pillugit oqallinnerni saqqummiussassanik piareer-saalluni Kalaallit Nunaanni tusagassiuutinut attaveqartarpoq.

Inuit innarluuttilit paasisassarsiorluni angalanerni naapittarpai pissutsillu atugaat pillugit allagaqartarluni. Allatseqarfipu suliassaani, suliniutaani peqataasarloq innuttaasullu saaffiginnikkangata akisarlugit.

Attaveqarfissat: oline@tilioq.gl
oqarasuaat +299 34 50 94

Drude Daverkosen

Analyse- og projektmedarbejder

Drude er uddannet Cand. Mag. I Religionssociolog fra Københavns Universitet. Drude arbejder med at indsamle viden om og analysere udviklingen i forholdene for personer med handicap, dette blandt andet i forhold til borgerhenvendelser, som Tiliaoq modtager, orienteringsrejser og implementeringen af lovgivningen. Drude arbejder desuden som projektleder på projekter om vidensudvikling i samarbejde med Ilisimatusarfik og på oplysningskam-pagner med Pisssassarfik og handicapforeningerne.

Kontaktoplysninger: drude@tilioq.gl
eller +299 34 50 92

Oline Inuuusuttoq Olsen *Informationsmedarbejder*

Er uddannet Journalist fra Institut for Journalistik på Ilisimatusarfik fra januar 2009.

Oline står for at skrive pressemeldelser, som både handler om Tiliaoqs arbejde og at holde øje med debatten i samfundet på handicapområdet samt løbende at opdatere hjemmesiden Tiliaoq.gl og ikke mindst facebookiden Tiliaoq- Inuit innarluuttilit Illersuisuat/Handicaptalsmanden. Oline har kontakt med pressen i Grønland i forberedelser til præsentationer af Tiliaoq's udgivelser af rapporter, informationskam-pagner eller i debatter om forhold og rettigheder for personer med handicap i Grønland.

Hun møder personer med handicap på oriente- ringsrejser og skriver portrætter om deres forhold. Indgår i sekretariatets forskellige opgaver, projek- ter og tager imod borgerhenvendelser.

Kontaktoplysninger: Oline@tilioq.gl
telefon +299 34 50 94

Ukioq 2020-p ingerlanerani pisut

JANUAARI

1. Inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaat pillugu inatsit atuutilersinneqarpoq.
2. Tiliup aamma Qeqqata Kommuniata paasisitsiniaaneq "Kikkut tamarmik tapersiisinnapput, inuit innarluutillit suliffeqarnissaannik sammisaqarfiusoq saqqummersippaa.
13. Ineqarnermut Attaveqaqtigiainnermullu Naalakkersuisup, Karl Frederik Danielsenip peqataatsineq pillugu ataatsimeersuarnermi inassuteqaatit qisuararfikai. Sanaartukkanik piusunik allannguilluni sanaartornerni tikinnejqarnissaanerup isiginiarneqarnissaa sulissutiginiarpaat aammalu pisortat attaveqaataasa angallassine-rullu innuttaasunit tamarmiusunit atorneqarsin-naanerat qulakkeerniarlugu.
14. Innarluutillit Illersuisuat meeqqat inuuusuttullu innarluutillit pillugit Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffianni immikkut ilisimasallit Finlandimi ataatsimiinneranni peqataavoq.
14. Kalaallit Nunaata – Danmarkip suleqatigijinerannut allatseqarfimmik aqtsisoqatigiinnillu ataatsimeeqateqarneq.
15. Nalilersuinermi suliniutinillu suliaqartoq, Drude Daverkosen, atorfinitinneqarpoq.
20. Tilioq Knud Rasmussenip Højskoliani saq-qummiivoq.

FEBRUUARI

- 7.-9. Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinni ataatsimiinneq. Tiliup sulinera pillugu saqqummiineq.
- 17.-20. Pitsaaliuinermut Isumaginninnermullu Aqtsisoqarfik innarluutillit pillugit inatsimmik pikkorissartitsivoq.
26. KNR-ip paasisitsiniut "Kikkut tamarmik tapersiisinnapput" piffissami aallakaatitsiviusumi pitsa-nerpaami aallakaatippaa.
26. Innarluutillit Illersuisuat angerlarsimaffeqann-ginneq pillugu immikkut ilisimasalinnut toqqa-gaavoq aammalu angerlarsimaffeqannginneq inuttullu atukkatigut navianartumiittut pillugit Nuummi ataatsimeersuarnermi peqataalluni.

MARSI

14. Nunat inoqqaavi pillugit FN-imi immikkut nalunaaruteqartartup, Victoria Tauli-Corpuzip Tiliumut tikeraarnissani Covid19-ip kinguneranik nunarsuarmi pissutsit pissutigalugit taamaatippaa.
30. Tiliup inuit nammineerlutik saaffiginninnissaannut Covid-19-ip tuniluussinnaanera pinngitsoortinniarlugu allaffik matugallarpaa. Innuttaasulli Tiliumut oqarasu-atiikkut mailikkullu suli saaffiginnissinnaapput.

APRILLI

1. Tiliup inuit innarluutillit qanigisaasalu Facebookimi oqallittarfiat innarluuteqarneq pillugu misilitakkaminnik ilisimasaminnillu paarlaasseqatigiiffigisinnaasaat ammarpa.
3. Tiliup 2019-imut ukumoortumik nalunaarut saqqummersippaa.
20. Innarluutillit Illersuisuat Kalaallit Nunaani Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit ataatsimiinneranni peqataavoq.

MAAJI

5. Tiliup 'Namminerisamik inuuneq' saqqummersippaa. Innuttaasut piffissami 2017-2019 saaffiginnissutaannik nalilersuineq siulleq.
- 20.-30. Tilioq Qaanaamut paasisassarsiorluni angalavoq.

JUUNI

- 10.-12. Tilioq ombudsmandip Gertrud Rask Mindemi misissuinerani peqataavoq.
18. Utoqqaat Illersuisuat, Helene Heilmann, Tiliumut pulaarpoq. Illersuisutut suliassat oqallisigaat kattufillu nutaaruinnaq aallartillugu.
25. Inatsisartunut ilaasortaq, Sofie Geisler, inuit innarluutillit ilinniagaqarnissamut periarfissaat paasiniarlugit Tiliumut pulaarpoq.

JUULI

9. Tiliup Naalakkersuisoq, Martha Abelsen naapippaa, Tiliup Qaanaamut angalanerani eqqumaffigisassat pingaernerit oqaluttuaralugit.
17. Innarluutillit Illersuisuat Christina Johnsen Innarluutillit Illersuisuattut piffissamut 2021-2023 toqqaqqinnejqarpoq.

SEPTEMBER

AGUSTI

- 28.** Innarluutillit Illersuisuat anger-larsimaffeqannginnej pillugu ataatsimeersuarnerup immikkoortuata aappaani peqataavoq.

NOVEMBER

- 15.** Tiliup angalanermit nalunaarusiaq 'Tilioq Avannaani' Avannaata Kommunianut saqqummiuppaat.
- 17.** Pitsaliuinermut Isumaginninnermullu Aqtsisoqarfimmi pisortamik, Helene B. Berthelsenimik, ataatsimeeqateqarneq siulleq.
- 18.** Innarluutillit Illersuisuat suliani pillugit Ilisimartusarfimmi ilinniartunut saqqummiivoq.
- 21.** Angalanermit nalunaarusiaq 'Tilioq Avannaani' tusagassiuutinut Nuummi saqqummiunneqarpoq.
- 23.** 'Tilioq Avannaani' Inatsisartut Peqqissutsimut Ilaqtariinnermullu Ataatsimiitaliamut saqqummiunneqarpoq.
- 30.** Innarluutillit Illersuisuat ulloq pisinnaatitaaffinnik sammisaqarfiusumut atatillugu Sisimiuni meeqat ataruifianni saqqummiivoq.

OKTOBER

- 5.-11.** Tiliup aamma NIIK-p videokkut paasitsinsiaaneq 'Innarluutiga takussaanngitsoq' Sapaatit akunneranni 41-mi saqqummersippaat.
- 12.** Tilioq Sisimiuni utoqqaat peqatigiiffiannit pulaarneqarpoq.
- 2.** aamma 6. Suliffeqarfijit attaveqaqatigijiffiat Suleqataavunga Sisimiuni Maniitsumilu suliffeqarfijit isumasioqatigijinneranni saqqummiunneqarpoq. Suleqataavungami suliffeqarnermi peqataatinneqarnissaq qulakkeerneqassaaq.
- 5.** Tilioq Kalaallit Nunaanni tusilartut ussersuutitigut nalunaartarnermik atuisut ikiorneqartanginnerat pillugu tusagassiuitigut nalunaaruteqarpoq.
- 8.** Tilioq NIIK aamma Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigalugit ersinngitsumik innarluuteqarneq pillugu Sisimiuni Nuummilu innuttaasunut aaqqissuivoq.
- 8.** Frederik Elsnerip "F" nipilersummik videoliaq "Skizo" Tilioq suleqatigalugu saqqummersippaa.
- 11.** Tilioq aamma småtegn.dk tusilartut ussersorlunilu nalunaartarnermik atuisut pisinnaatitaaffii pillugit ussersorluni nalunaartarneq atorlugu videomik saqqummiipput.
- 23.** Isumaginninnermут Naalakkersuisup ussersorluni nalunaartarnermik atuisut ikiorneqartanginnerat pillugu avisi-Sermitsiami allagaq ammasoq akivaa aammalu angalanermit nalunaarusiaq "Tilioq Avannaani" aviisimi allaatigisami tassani qisuarifgalugu.

DECEMBER

- 14.-15.** Tilioq Sammenslutningen for Unge med Handicap suleqatigalugu #Tiliyoung #SUMH inuusutunik innarluutilinnik isumasioqatigijissitsivoq.
- 17.** Tiliup aamma Ilisimatusarfiup innuttaasunik misissuineq "Innarluuteqarneq pillugu Isummat" Nuummi saqqummersippaat.
- 18.** Tilioq illersuisoqarfijut periusissiaa nutaaq pillugu innarluutillit peqatigiiffiinut isumasioqatigijissitsivoq.
- 19.** Innarluutillit Illersuisuat Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttip siulersuisuni Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit sinnerlugu ilaasortatut toqqarneqarpoq.
- 1.** Misissuineq 'Innarluuteqarneq pillugu Isummat' ilaqtariinnermут peqqissutsimullu ataatsimiitaliamut saqqummiunneqarpoq.
- 2.** Tilioq Kalaallit Nunaata inuit pisinnaatitaaffii pillugit nalilersuinermet (UPR) atatillugu innuttaasunik tusarniaanermi peqataavoq.
- 3.** Tiliup meeqyanut atuagaq 'Rosap Aqqalua Innarluuteqarpoq' atuakkiortumit Anette Hviid Thomsenimit atuakkiarineqartoq saqqummersippaa. Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermут ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit tapiiffigineqarluni saqqummer-sinneqarpoq.
- 8.** Tilioq innarluuteqarneq suliffeqarnerlu pillugit Nunatsinni Inuussutissarsiornermet Suliffeqarnermullu Siunnersuisoqatigijinnut saqqummiivoq.
- 10.** Peqqissutsimut Naalakkersuisoq, Anna Wangenheim, Tiliunut pulaarpoq.
- 17.** Peqqissutsimut Naalakkersuisoq, Anna Wangenheim, aamma Isumaginninnermут Naalakkersuisoq, Martha Abelsen, Illersuisut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Kommissioniat nutaaq pillugu siunnersuutissaq SULEQATI-GIIT ataatsimiinneranni saqqummiuppaat.
- 18.** Innarluutillit Illersuisuata Illersuisut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Kommissioniat nutaaq pillugu siunnersuut oqariartuuteqarluni "Sipaarniarnerinnaq inuit pisinnaatitaaffiinik pitsangorsaataanngitsoq" qisuarifgalugu.

Året der gik

JANUARI

1. Lov om støtte til personer med handicap træder i kraft.
2. Tilioq og Qeqqata Kommunia lancerer kampagnen "Alle kan bidrage", som sætter fokus på personer med handicap på arbejdsmarkedet.
13. Naalakkersuisoq for boliger og infrastruktur, Karl Frederik Danielsen reagerer på anbefalinger fra konferencen om inklusion. De vil arbejde for, at tilgængelighed skal iagttages ved ombygning af eksisterende bebyggelse og at sikre, at offentlige infrastrukturanelæg og befordring er tilgængelig for hele befolkningen.
14. Handicaptalsmanden deltager ved Nordisk ministerråds ekspertgruppemøde i Finland om børn og unge med handicap.
14. Møde med sekretariat og styregruppe for det grønlandsk-danske samarbejde.
15. Ansættelse af Analyse- og projektmedarbejder, Drude Daverkosen.
20. Tilioq holder oplæg for Knud Rasmussens Højskole.

FEBRUAR

- 7.-9. Møde i Grønlands Råd for menneskerettigheder. Et oplæg om Tilioqs arbejde.
- 17.-20. Kursus i handicaplovgivningen afholdt af Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold
26. KNR udsender "Alle kan bidrage" kampagnen i bedste sendetid.
26. Handicaptalsmanden udpeges som medlem af ekspertpanel på hjemløshed og deltager i en konference om hjemløshed og socialt utsatte i Nuuk.

MARTS

14. FN's specialrapportør for oprindelige folks rettigheder, Victoria Tauli-Corpuz, aflyser sit besøg til Tilioq på grund af Covid-19 situationen i verden.
30. Tilioq lukker midlertidigt kontoret for personlige henvendelser for at forebygge en evt. covid-19 spredning. Men borgere kan stadig kontakte Tilioq telefonisk og pr. mail.

APRIL

1. Tilioq åbner forum på facebook for personer med handicap og deres pårørende, hvor de kan dele erfaringer og viden om handicap med hinanden.
3. Tilioq udgiver sin årsberetning for 2019.
20. Handicaptalsmanden deltager i rådsmøde i Grønlands Råd for menneskerettigheder.

MAJ

5. Tilioq udgiver 'Et selvstændigt liv'. Den første analyse af borgerhenvendelser for perioden 2017-2019.
- 20.-30. Tilioq er på orienteringsrejse til Qaanaaq.

JUNI

- 10.-12. Tilioq deltager i ombudsmandens inspektion af Gertrud Rask Minde.
18. Ældretsmanden, Helene Heilmann, besøger Tilioq. De taler om opgaverne som Talsmand og at starte en helt ny organisation.
25. Inatsisartut-medlem, Sofie Geisler, besøger Tilioq for at få viden om uddannelsesmuligheder for personer med handicap.

JULI

9. Tilioq mødes med Naalaakersuisoq, Martha Abelsen, og fortæller om de vigtigste opmærksomhedspunkter fra Tilioqs rejse til Qaanaaq.
17. Handicaptalsmand Christina Johnsen genudpeges til Handicaptalsmand for perioden 2021-2023.

OKTOBER

- 15.** Tilioq fremlægger rejserapporten 'Tilioq i Nord' for Avannaata Kommunia.
- 17.** Første møde med styrelseschef, Helene B. Berthelsen, for Styrelsens For Forebyggelse og Sociale Forhold.
- 18.** Handicaptalsmanden holder oplæg om sit arbejde for studerende på Ilisimatusarfik.
- 21.** Rejserapporten 'Tilioq i Nord' offentliggøres for pressen i Nuuk.
- 23.** 'Tilioq i Nord' fremlægges for Inatsisartuts Familie og Sundhedsudvalg.
- 30.** Handicaptalsmanden holder oplæg på folkeskole i Sisimiut i forbindelse med rettighedsdag.

SEPTEMBER

NOVEMBER

- 14.-15.** Tilioq afholder seminar for unge med handicap i samarbejde med Sammenslutningen for Unge med Handicap #Tiliyoung #SUMH.
- 17.** Tilioq og Ilisimatusarfik udgiver befolkningsundersøgelsen "Holdninger til Handicap" i Nuuk.
- 18.** Tilioq afholder seminar for handicapforeninger om institutionens nye strategi.
- 19.** Handicaptalsmanden bliver valgt til at sidde i Institut for Menneskerettigheders bestyrelse på vegne af Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

DECEMBER

- 5.-11.** Tilioq og NIIK lancerer Uge 41 video-kampagnen "Mit usynlige handicap".
- 12.** Tilioq får besøg af ældreforeningen i Sisimiut.
- 2. og 6.** Virksomhedsnetværket Suleqataavunga lanceres på et seminar for virksomheder i Sisimiut og Maniitsoq. Suleqataavunga skal sikre inklusion på arbejdsmarkedet.
- 5.** Tilioq udsender pressemeldelse om manglende hjælp til tegnsprogsbrugere i Grønland.
- 8.** Tilioq afholder i samarbejde med NIIK og Kommuneqarfik Sermersooq borger-arrangementer om usynlige handicaps i Sismiut og i Nuuk.
- 8.** Frederik Elsner "F" udgiver musikvideoen "Skizo" i samarbejde med Tilioq
- 11.** Tilioq og småtegn.dk udsender en video på tegnsprog om rettigheder for døve og tegnsprogsbrugere.
- 23.** Naalakkersuisoq for Sociale anliggender svarer på et åbent brev om manglende hjælp til tegnsprogsbrugere i avisens Sermitsiaq og reagerer i samme kronik på rejserapporten 'Tilioq i Nord'.

- 1.** Undersøgelsen 'Holdninger til Handicap' fremlægges for familie- og sundhedsudvalget.
- 2.** Tilioq deltager i folkehøring i forbindelse med, at Grønland eksaminereres i menneskerettigheder (UPR).
- 3.** Tilioq lancerer børnebogen 'Rosas Lillebror har et Handicap' af forfatter Anette Hviid Thomsen. Udgivet med støtte fra Departement for Uddannelse, Kultur og Kirke.
- 8.** Tilioq holder oplæg om handicap og arbejde for Det Nationale Arbejdsmarkedsråd.
- 10.** Naalakkersuisoq for Sundhed, Anna Wangenheim, besøger Tilioq.
- 17.** Naalakkersuisoq for Sundhed, Anna Wangenheim, og Naalakkersuisoq for Sociale anliggender, Martha Abelsen, fremlægger et kommende forslag om ny Menneskerettighedskommission for Talsmænd og Råd på et TEAMS-møde.
- 18.** Handicaptalsmanden reagerer på forslaget om en ny menneskerettighedskommission med budskabet "Ren spareøvelse, som ikke styrker menneskerettigheder".

Ingerlatsinerit

Tilioq COVID-19-ip kinguneranik killilersuinernut naleqqussartariaqarnikuuvooq, taamaakkaluartorli ingerlatassatsitut pilersaarutigisatta amerlasuut ingerlannissaannut periarfissaqarnikuunerpuit nuannaarutigisorujussuarput. Uani Tiliup 2020-mi ingerlataanik angusaanillu toqqakkat atuarsinnaavatit. Ingerlatat Tiliup 2019-2020-mut periusissiornermi anguniagai malilugit allaaserineqarput.

Innarluuteqarneq pillugu ilisimasaqarnerulerneq

Tiliup inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii atugaallu pillugit inuaqatigiinni ilisimasaqarnerulernissaq suliniutigiuarpaa. Illersuisoqarfiup ingerlataani tamarluinnangajanni ilisimasaqalernissaq, ilisimasaqarnerulernissaq ilisimasallu siuarvnissaat pineqarput. Inunnik ataasiakkaanik, ataatsimoortunik atuarfinnik ilin-niarfinnillu imaluunniit soqutigisaqartut kattuffiinik ataatsimeeqateqartarnikkut Tiliullu oqariartuutaasa siammarnissaannut attaveqaatigut atorlugit taamaaliortarpugut. Tiliup tamassuma saniatigut siusinnerusukkut oqaatigineqartutut 2020-mi inuit innarluutillit atugaat pissutsillu pillugit misissuinerit annertuut arlallit saqqummersinnikuuai. Misissuinerit pillugit- Qaanaamullu paasisassarsiorluni angalaneq pillugu annertunerusumik ataani atuarit.

Aktiviteter

Tilioq har i 2020 måttet tilpasse sig COVID-19 restriktioner, men vi er meget glade for, at vi til trods har haft muligheden for at gennemføre mange af vores planlagte aktiviteter. Her kan du læse et udpluk af de aktiviteter og resultater, Tilioq har skabt i løbet af 2020. Aktiviteterne er opplistet efter Tilioqs strategiske mål for 2019-2020.

Forøget viden på handicapområdet

Tilioq arbejder konstant med at øge den viden, der er i samfundet om rettigheder og vilkår for personer med handicap. Stort set alle institutionens aktiviteter handler om at skabe, øge eller udbrede viden. Det gør vi gennem møder med enkeltpersoner, grupper, skoler og uddannelsesinstitutioner eller interesseorganisationer og ved at bruge vores kommunikationsplatforme til at dele Tilioqs budskaber. I 2020 har Tilioq ud over det fornævnte udgivet flere store undersøgelser vedrørende vilkår og forhold for personer med handicap. Læs mere om undersøgelsene nedenfor – samt i afsnittet om orienteringsrejsen til Qaanaaq.

Innuttaasut saaffiginnissutaannik nalilersuineq "Namminerisamik inuuneq"

Innuttaasut Tiliqmut piffissami 2017-imit 2019-imut saaffiginnissutaannik nalilersuineq siulleq ulloq 5. maaji 2020 saqqummer-sinnejarpooq. Nalersuinermi Kalaallit Nunaanni inuit innarluutilit oqartussanullu attaveqaraangamik ajornartorsiutigisartagaat paasinarsarneqarput.

Nalunaarummi pingarnertut naliliineq tassaavoq inuit innarluutillit amerlasuut namminerisamik inuuneqalernissamut pisariaqartunik ikiorneqarneq ajortut. Innuttaasut Tiliqmut saaffiginnittarnerannut pissutaasoq annertuneq tassaavoq ikorfartuutnik aporfigilikaminik suujunnaartsisinsnaasunik inuiaqatigiinnilu allat naligalugit peqataanissaminnik qulakkeerin-nissinnaasunik pissarsineq ajortut, taamaalillutik toqqaanissa-mut periarfissaat annikillisinneqartarlutik, tamassumalu kingu-neraa Innaluutillit pillugit FN-imi Isumaqtigii-summi artikili nr. 19 – Namminerisamik inuuneqarsinnaatitaaneq Kalaallit Nunaanni eqqortinnejangannginnera.

Inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaannut inatsit nutaaq ulloq 1. Januaari 2020 atuutilersinneqarpoq. Tiliq taamaalillu-ni inatsisip nutaap atuutilersinneqannginnerani inatsit siusin-ne-rusukkut atuuttoq tunngavigalugu siunnersuivoq. Taamaammat ajornartorsiutit arlallit innuttaasut 2017-imit 2019-imut saaffiginnissutaat pillugit nalersuinermi erseqqissarneqartut inatsit nutaaq atorlugu iliuuseqarfingineqarsinnaapput. Tiliq li isuma-qarpoq inuit inaaruutillit ajornartorsiutaat tamarmik inatsisip nutaap atuutilersinneqarneratigut aaqqinnejanganngitsut. Naliler-suinermi uparuuarneqarpoq inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiisa qulakkeernissaannut aaqqissuussaanermi ajornartorsiuteqar-toqartoq. Taakkuaaq qinnissaannut piffissaq sivisussaaq, tassanilu Naalakker-suisut, Inatsisartut, kommu-nit, ilinniarfiit, sullissisartut ataasiakaat, soqutigisaqqa-tigiit kattuffit inuiaqatigiillu ataatsimut isi-galugit annertuumik suliaqarnissaat ataatsimullu suliniuteqar-nissaat pisariaqartoq. Namminerisamik inuuneq tilioq.gl-imi

Analyse af borgerhenvendelser "Et selvstændigt liv"

Den første analyse af borgerhenvendelser til Tiliq for perioden 2017-2019 udkom d. 5 maj 2020. AnalySEN belyser personer med handicaps liv i Grønland og de udfordringer, de møder, når de er i kontakt med myndighederne.

Rapportens overordnede konklusion er, at en stor gruppe personer med handicap ikke får den hjælp, der skal til, for at de kan leve et selvstændigt liv.

Den største årsag til, at borgere henvender sig til Tiliq, er, at de ikke har adgang til støtteforanstaltninger, som kan nedbryde de barrierer, de oplever, og som kan sikre deres deltagelse i samfundet på lige fod med andre. Når personer med handicap ikke får hjælp til at indgå i samfundet, så indskrænkes deres valgmuligheder, hvilket betyder, at Grønland ikke lever op til FN's Handicapkonventions artikel 19 - Retten til et selvstændigt liv.

Den 1. januar 2020 trådte en ny lov om støtte til personer med handicap i kraft. Tiliq gav således rådgivning på baggrund af tidligere gældende lovgivning, inden den nye lov trådte i kraft. Flere af de problemstillinger, der bliver fremhævet i analysen om borgerhenvendelser fra 2017-2019, kan derfor være adresseret i den nye lovgivning. Tiliq mener dog ikke, at vedtagelsen af den nye lov har løst alle problemstillinger for personer med handicap.

Analysen peger på nogle strukturelle problemer med at sikre personer med handicaps rettigheder. At løse disse er en lang proces, der kræver stort arbejde og fælles indsats fra både Naalakkersuisut, Inatsisartut, kommuner, uddannelsesinstittioner, den enkelte sagsbehandler, interesseorganisationer og i samfundet generelt. Et selvstændig liv kan findes på tilioq.gl

Innuttaasunik misissuineq "Innarluuteqarneq pillugu lsummat"

Tiliup Ilisimatusarfik suleqatigalugu misissuineq "Innarluuteqarneq pillugu lsummat" novembarimi saqqummersippaa. Nuna tamakkerlugu innuttaasut katitigaanerisa agguataarnerat tunngavigalugu isummanik misissuinikkut suliffeqarfiiullu innarluutilimmik atorfinitsitsinissamik isumaannik misissuinikkut innuttaasut innarluuteqarneq pillugu isumaannik misissuinermi qulaajaasoqarpooq.

Isumentanik misissuinerup takutippaa innuttaasut inunnut timimikkut innarluuteqartunut inunnut tarnikkut innarluuteqartunut sanilliullugu ajunnginnerusumik isummertut. Misissuinerup tamassuma saniatigut takutippaa inuit innarluutillit ataatsimut isigalugu appasinnerusumik ilinniagaqartut innuttaasullu sinnerinut sanilliullugu suliffeqannginnerusartut. Akunnattoorutit tamakku inuit innarluutillit inuiaqatigiinni akuutilersinniarlugit pingartumillu suliffeqarfift tamatigoonerusunngortinniarlugit suujunnaarsinneqartussanik aporfissaqartitsipput.

Innuttaasunik misissuinerrik nalilersuineq ulloq 17. novembari 2020 saqqummiunneqarpooq, tassani Ilisimatusarfimmi lektorip, Steven Arnfjordip, paasisat saqummiuppai. Ergoterapeut, Sara Jilsø Fleischer, suliffeqalernissaq sammillugu saqqummiussivoq, inuillu innarluutillit suliffeqarfinit peqataatinneqalernissaat pillugu ilisimasallit oqallillutik. Nalunaarusiaq uani tilioq.gl/vidensbank atuarsinnaavat.

Tiliup nalunaarusiami paasisat pingaernerit Inatsisartut Ilaqtariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliamut ulloq 1. decembari saqqummiuppai.

Befolkningsundersøgelsen "Holdninger til Handicap"

I november udgav Tilioq i samarbejde med Ilisimatusarfik undersøgelsen "Holdninger til Handicap". Gennem en landsdækkende repræsentativ holdningsundersøgelse og et studie af arbejdsmarkedets indstilling til at ansætte én med et handicap afdækker undersøgelsen befolkningens holdninger til handicap.

Holdningsundersøgelsen viste, at befolkningen generelt er mere positivt indstillet overfor personer, som har et fysisk handicap end overfor personer med psykiske handicap. Derudover viser undersøgelsen, at personer med handicap generelt har et lavere udannelsesniveau og en lavere arbejdsmarkedstilknytning end den resterende befolkning. Disse forbehold skaber barrierer, som skal nedbrydes for at skabe inklusion af personer med handicap i samfundet og særligt mere fleksibilitet på arbejdsmarkedet.

Analysen af befolkningsundersøgelsen blev præsenteret d. 17. november 2020, hvor lektor på Ilisimatusarfik, Steven Arnfjord, fremlagde resultaterne. Ergoterapeut, Sara Jilsø Fleischer, holdt et oplæg med fokus på adgang til arbejdsmarkedet, og der var en paneldebat om inklusion af personer med handicap på arbejdsmarkedet. Du kan læse rapporten i [tilioq.gl's vidensbank](https://tilioq.gl/vidensbank).

Tilioq fremlagde desuden rapportens hovedresultater for Inatsisartuts familie- og sundhedsudvalg den 1. december.

Uku pillugit ilisimasat

Tiliup assiginngitsunik suliaq 'Uku pillugit Ilisimasat' aallartip-paa. Tassani siunertaavoq Tiliup innarluutilinnik sullissinermi ilisimasanik katersinissaq immikkoortumilu tessani ajornartor-siutnik nalilersuinissaq. Nalilersuinerit taakku ilisimasanik pis-sarsiariqeqlarsinnaasunik immikkoortumilu aalajangersimasumi suut pitsangnuutaasinnaanerannik Tiliup isumaanik naatsumik erseqqarissumillu paassisutissanik pissarsiaqarfíupput. Tiliup assiginngitsunik suliami tessani nalilersuinerit pingasut 2020-mi saqqummersippai

- Innarluuteqarneq ilinniagaqarnerlu
- Innarluuteqarneq, ineqarneq angerlarsimaffeqannginnerlu
- Tarnikkut katsorsaaneq innarluuteqarnerlu

Nalilersuinerit uani tilioq.gl takuneqarsinnaapput.

Innarluuteqarneq inuit pisinnaatitaaffii pillugit innuttaasunik tusarniaanermi sammineqarpoq

Innarluutillit illersuisuat Kalaallit Nunaata inuit pisinnaatitaaffii-nik nalilersuinermut (UPR) atatillugu Namminersorlutik Oqartussat aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunersuisoqatigijit innuttaasunik tusarniaaneranni inuit innarluutillit inuttut pisinnaatitaaffii pillugit saqqummiivoq. Illersuisup tessani ilaatigut inuit innarluutillit assiginngisneqarnerat akiorniarlugu Kalaallit Nunaanni suut suli amigaatiginerigut sammivaa. Saqqummiussaq aamma UPR pillugit uani tilioq.gl annertunerusumik atuarit.

Attaveqarfeqalerneq taakkulu attavigiinnarnerat

Tiliup illersuisoqarfiup pilersinneqarneraniilli innarluutilinnik sullissinermi peqatigiiffinnik, soqutigisaqaqatigijit kattuffiinik, aalajangiisartunik inunnillu ataasiakkaanik attaveqalernissap tamassumalu pitsangngorsarnissaa anguniarnikuuaa. Tilioq naak COVID-19-ip kinguneranik killilersuisoqaraluartoq nunami namminermi nunallu tamat akornanni nutaanik attaveqalernikuuoq suleqateqalernikuullunilu kiisalu attaveqarfigeriikkatsinnut pitsaasunut attaveqaannarluta. Tilioq assersuutigalugu Sif Holst, Danske Handicaporganisationer-mi siulittaassup tulialu peqatigalugu suliffeqarneq innarluuteqarnerlu sam-millugit internetikkut nunat tamat akornanni aaq-qissuivoq. Tiliup 2021 qilanaaraa, tessani innarluutillit peqatigiiffiinik aamma suleqatinik nutaanik qangalilu suleqatigisanik naapilluni ataatsimiinnissaq neriuarluni.

Viden Om

I 2020 startede Tilioq serien 'Viden Om'. Denne serie har til formål at samle den viden, Tilioq har om et specifikt emne indenfor handicapområdet samt analysere området og dets udfordringer. Denne række af analyser giver et kort og præcist indblik i den viden, som findes tilgængeligt samt Tilioqs holdning til, hvilke forbedringer der burde implementeres på det specifikke område. I 2020 udgav Tilioq tre analyser i denne serie

- Handicap og uddannelse
- Handicap, bolig og hjemløshed
- Psykiatri og handicap

Analyserne kan findes på tilioq.gl

Handicap på dagsordenen i folkehøring om menneskerettigheder

Handicaptalsmanden holdt et oplæg om menneskerettigheder for personer med handicap under Selvstyrets og Grønlands Råd for Menneskerettigheders folkehøring i forbindelse med, at Grønland eksamineres i menneskerettigheder (UPR). Her satte Talsmanden bl.a. fokus på, at vi i Grønland stadig mangler et diskriminationsforbud mod diskrimination af personer med handicap. Læs mere om oplægget og UPR på tilioq.gl

Skabe og vedligeholde netværk

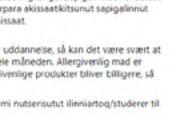
Tilioq har siden organisationens tilblivelse haft et mål om at skabe og styrke netværk indenfor handicapområdet, både med foreninger, interesseorganisationer, beslutningstagere og enkeltpersoner. På trods af COVID-19 restriktionerne har Tilioq formået både at skabe nye netværk og samarbejder nationalt og internationalt samt vedligeholde det stærke netværk, vi allerede har. Tilioq deltog for eksempel i et internationalt online event med Sif

Holst, næstformand for Danske Handicaporganisationer, med fokus på arbejde og handicap. Tilioq ser frem til et 2021, hvor vi forhåbentlig igen kan mødes fysisk med handicapforeninger og nye som gamle samarbejdspartnere.

Tilqo - Inuit innarluutillit illeksuusat/Handicaptakmanden
Offentliggjort af Orlie Innsuutut Olsie 25. november 2020. ↗

- Innuusutut oqaritutuutat 1/7 ~
Sagipallut inniagaqamerusaqaaannarunga qammarmut ullut tamasaq nermitsqutuunarsinnaaancanglana. Sagipalnut nerissasat eksualututut. Qissatigialupara aksaataktututut sagipalnut nermitsqutuunarsinnaaancanglana.
- Unge stemmer 1/7 ~
Når man har allergi og er under udannelse, så kan det være svært at have råd til allergeri med hele måneden. Allergierviser mad er meget dyrt, jeg ønsker at allergiverlige produkter bliver billigere, så de bliver tilgængelige for alle.

Nicole Jakobsen, Ilisimatusarfmi nuersutut illiniarloq/studerer til tok på Ilisimatusarfik

#Tilyoung #SUMH

Stor tak til Norden Institutt i Grønland for at støtte projektet 'Nordisk Unge Netzwerk - For og af unge med handicap'.

Tilqo - Inuit innarluutillit illeksuusat/Handicaptakmanden
Offentliggjort af Crude Daveloksen 11. desember 2020. ↗

- Innuusutut oqaritutuutat 2/7 ~
Petra Petersen på 29 år er udviklingshæmmet og har en gigtidelis. Hun vil med sin video gøre venne vise, hvordan hun oplever med at have en gigtidelis.
- Uge stemmer 2/7 ~
Hon smører til folk fra mere forskjellige for usynlige handicaps. Og at de gørne må stille fære åbne spørgeråd til hende i stedet for at luke af og få deres ej.
- NB: Tak til Sevrine for at deltage som statist i videoen med Petra.

#Tilyoung #SUMH

Stor tak til NAPA - Nordens Institut i Grønland for at støtte projektet 'Nordisk Unge Netzwerk - For og af unge med handicap'.

Tilqo - Inuit innarluutillit illeksuusat/Handicaptakmanden
Offentliggjort af Crude Daveloksen 21. desember 2020 kl. 08.00 ↗

- Innuusutut oqaritutuutat ~
Tilqo nuersututut il Kalaallit Nuunavut innarluutututit attassemalestev. Billedkunstnerik Rikke Anna William ritstarkakkut attavequtnik Farnamik Galadlit. Nuunallu innarututut missigiaqtaapik avtheaterueqigat. Rikke William illamillu innusututut attaveqartemic pilluq oqaritututut umat taakkit.
- Unge stemmer ~
I november afholdte Tilqo et undgåmsmøde for unge med handicap i Grønland. Rikke og William fra Danmark var med online for at dele erfaringer om, hvordan det er at være ung med handicap i Danmark og Grønland. Har hvad Rikke og William synes om mødet her.

#Tilyoung #SUMH

Stor tak til NAPA-Nordens Institut i Grønland for at støtte projektet 'Nordisk Unge Netzwerk - For og af unge med handicap'.

Tilqo - Inuit innarluutillit illeksuusat/Handicaptakmanden
Offentliggjort af Crude Daveloksen 5. januar kl. 05.56 ↗

- Innuusutut oqaritutuutat 5/7 ~
Innarluututqarlunga aksaatsinaaangimma innarluutiga tqogtorqarutqarpara aatsalsu atsullerleringa saqqumiusussuaangorqarpara.
- Uge stemmer 5/7 ~
Jeg troede, at jeg ikke vil kunne begynde på en uddannelse på grund af mit handicap, så jeg holdte mit handicap hemmeligt, og fortalte først om det, efter jeg var begyndt på en uddannelse.

#Tilyoung #SUMH

Stor tak til NAPA - Nordens Institut i Grønland for at støtte projektet 'Nordisk Unge Netzwerk - For og af unge med handicap'.

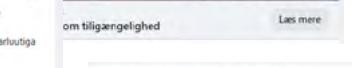

Tilqo - Inuit innarluutillit illeksuusat/Handicaptakmanden
Offentliggjort af Crude Daveloksen 26. desember 2020 kl. 07.24 ↗

- Innuusutut oqaritutuutat 4/7 ~
Innarluututqarlunga ikiaasrat iserunumutit ikitsuunaappit. Sooflu aasmma ilinnertimi, sulfiffen, tulkurkuullu illosuru sulifeqermillu samma angerlarfismaffini isisassisat iserunumart killeqarput.
- Uge stemmer 4/7 ~
Den fysiske adgang er ofte meget begrænset for personer med fysiske handicaps. Det gælder både udannelse, arbejde, kulturelle institutioner og private boliger.

#Tilyoung #SUMH

Stor tak til NAPA - Nordens Institut i Grønland for at støtte projektet 'Nordisk Unge Netzwerk - For og af unge med handicap'.

om tilgængelighed Las mere

Tilqo - Inuit innarluutillit illeksuusat/Handicaptakmanden
Offentliggjort af Crude Daveloksen 13. januar kl. 05.00 ↗

- Sammenslutningen Unge Med Handicap 13. januar kl. 05.00 ↗
- UNGE STEMMER 2/2 ~
By Rikke forteller her om sin rejse med at erkende sit eget handicap. Rikkes bedste rárd er "at man skal stå ved at man har et handicap og seger for at mennesker ser en som man er". #LevningNoOneBehind #MyYoungLife
- Stor tak til NAPA - Nordens Institut i Grønland for at støtte projektet 'Nordisk Unge Netzwerk - For og af unge med handicap'.

Tilqo - Inuit innarluutillit illeksuusat/Handicaptakmanden
Offentliggjort af Crude Daveloksen 13. januar kl. 05.00 ↗

- Sammenslutningen Unge Med Handicap 13. januar kl. 05.00 ↗
- UNGE STEMMER 2/2 ~
By Rikke forteller her om sin rejse med at erkende sit eget handicap. Rikkes bedste rárd er "at man skal stå ved at man har et handicap og seger for at mennesker ser en som man er". #LevningNoOneBehind #MyYoungLife
- Stor tak til NAPA - Nordens Institut i Grønland for at støtte projektet 'Nordisk Unge Netzwerk - For og af unge med handicap'.

5 kommentarer 2 delinger

SUMH suleqatigalugu Inuu suttunut suliniut #Tiliyoung

Tiliup kattuffik 'Sammenslutningen af Unge Med Handicap' (SUMH) suleqatigalugu inuuusuttut innarluutillit ukiakkut sam-mivai. Suliniummi anguniagaavoq Kalaallit Nunaanni Dan-markimilu inuuussuttut innarluutillit akornanni misilittakkanik paarlasseqatigiiffiusumik oqallittarfiliornissaq. Oqallittarfim-mi salliutillugu siunertaavoq Kalaallit Nunaani inuuusuttut in-narluutillit allannguinissamut peqataatitsinissamullu nukis-saqarnerulernissaat. Suliniummi pingaarnertut ingerlataq tassaavoq Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni inuuusuttut ulluni 14.-15. novembari isumasioqatigiinnerat. Isumasioqati-ginnermi inuuusuttut, innarluuteqarneq, allannguinissaq ataatsimoornerlu sammineqarput. Isumasioqatigiinnermi innar-luutillit pillugit isumaqatigiissummi pisinnaatitaaffit sammineqarput, ajornartorsiutillu inuiaqatigiinni sammineqanngit-sutut namminneq isumaqarfigisatik suliaralugit. Tamassuma saniatigut inuit internetimi attaveqarfigisartagaat aqqutigalugit ajornartorsiutiminnik ingerlatitseqqiinnissamut sakkussa-qalerput. Paasisitsitsiniaaneq taaguuteqarpoq 'Inuuusuttut Ni-paat', taannalu Tiliumi aamma SUMH-p Facebookiani takune-qarsinnaavoq, Inuuusuttut Danmarkimeersut angalanermut killilersuinerit pissutigalugit internetikkut peqataapput.

Suliniut NAPA-mit tapiiffigineqarpoq. Tiliup aamma SUMH-p
NAPA suliniummut tapissuteqarneranik qujaffigaat.

Tiliup iniuusuttut inaarluteqarnerlu samminera SUMH sule-qatigalugu ingerlateqqissavaa nunanilu avannarlerni iniuusut-tut 2021-mi ukiakkut ataatsiminnissaat pilersaarusiorneqar-poq.

Ungeprojektet #Tiliyoung i samarbejde med SUMH

I efteråret satte Tilioq fokus på unge med handicap i samarbejde med organisationen 'Sammenslutningen af Unge Med Handicap' (SUMH). Projektet havde som mål at skabe en platform for erfaringssudveksling mellem unge med handicap i Grønland og Danmark. Platformen har først og fremmest til formål at styrke unge med handicap i Grønland til at skabe forandringer og inklusion. Projektets hovedaktivitet var et seminar for danske og grønlandske unge med handicap, som blev afholdt d. 14-15. november. Seminaret havde fokus på unge, handicap, forandring og fællesskab. På seminaret blev der sat fokus på rettighederne i handicapkonventionen, og de unge arbejdede med de udfordringer, de selv synes, der mangler fokus på i samfundet. Derudover fik de unge værktøjer til at formidle deres udfordringer via de sociale medier. Under seminaret blev der skabt en socialmediekampagne med de unges egne budskaber. Kampagnen hedder 'Unge Stemmer' og kan ses på Tilioq og SUMHs facebook. De unge fra Danmark deltog gennem en online forbindelse på grund af rejserestriktionerne

Projektet blev støttet af NAPA. Tiliqoq og SUMH takker NAPA for støtten til projektet.

Tilioq vil fortsætte med at sætte fokus på unge og handicap i samarbejde med SUMH, og et nordisk ungdomsmøde er på tegnebrættet for efteråret 2021.

Innarluutillit peqatigiiffiinik ataatsimeeqateqarneq

Tiliup inuit innarluutillit peqatigiiffiisa soqutigisaqaqtigijillu kattuffiisa nuna tamakkerlugu ukiumoortumik isumasioqatiginnisaat ataatsimeersuarnissaallu COVID-19-ip kinguneranik killilersuutit kommuninit allaneersut peqataasussaatillugit aaqqissuussinissamik inerteqquteqarfiusut pissutigalugit ajoraluartumik taamaatittariaqalernikuu.

Nuna tamakkerlugu isumasioqatigiinnissamut taarsiullugu nuna tamakkerlugu inuit innarluutillit peqatigiiffiisa aallartitaannik Tilioq Nuummi ataatsimeeqateqarpoq. Peqatigiiffit ataatsimiinnermi Tiliup ukiuni siullerni pingasuni sulinera nalilersorpaat. Innarluutillit Illersuisuata tamassuma saniatigut Tiliup 2021-2023-mut periusissiassaatut missingersuut saq-qummiuppaa. Peqatigiiffit periusissiassamut nutaamut kiisalu peqatigiiffit Tiliullu ukiuni pingasuni tulliuttuni suleqatigiilluarnerisa qanoq ingerlateqqinnejarnissaanut pitsangortinnejarnissaanullu tapersiipput.

Tilioq KNIPK Nuummi ataatsimiinnermi peqataasinnaanngimat KNIPK-p siulersuisuani ilaasortanik ullormut oqaluuserisasset assinginik oqarasuaatikkut ataatsimeeqateqarpoq.

Tapersiissutissinnut tamassinnut qujavugut suleqatigiinnissamullu qilanaarluta. Pingaartumik Kalaallit Nunanni inuit innarluutillit atugaasa pitsangorsarnissaat sammillugu isumasioqatigiinnissami ataatsimeersuarnissamilu naapeqqinnissatsinnut qilanaarpugut.

* Tiliup pisortani oqartussanik, pisortat namminersortullu sulisoqarfiinik, kattuffinnik peqatigiiffinnillu il.il. suliamut attuumasuteqartunik ukiumoortumik ataatsimeeqateqartarnissaq pillugu Innarluutillit Illersuisuat pillugu inatsimmi § 7-mi pisussaafik nuna tamakkerlugu innarluutillit peqatigiiffiinik ataatsimeeqateqarnikkut aamma ulloq 17. novembari soqutigisaqtut allat simniisuinit peqataaffigineqartumik innuttaasunik misissuiner mik saqqummiinakkut eqqortinneqartutut isigaa.

Utoqqaat Illersuisuallu misilitakkanki paarlaasseqatigiinneq

Utoqqaat Illersuisuat, Helene Heilmann, atorfininnermi kingunngua Tiliutut pulaarpooq. Illersuisut tassani ilaatigut illersuisoqarfiup nutaap naqqaniit pitsaanerpaamik qanoq aallartineqarnissaa, pitsaasumik attaveqarfeqarnerup pingaaruteqassusia aamma innuttaasunut qanoq pitsaanerpaamik siunner-suinissaq ilitsersuinissarlu oqaluuseraat.

Møde med handicapforeninger

Tilioq så sig desværre nødsaget til at aflyse organisationens årlige nationale seminar og konference for handicapforeninger og interesseorganisationer på grund af COVID-19 restriktioner, som forbød arrangementer, hvor deltagere indrejser fra andre kommuner.

I stedet for det nationale seminar afholdte Tilioq et møde med repræsentanter for de nationale handicapforeninger i Nuuk. Til mødet evaluerede foreningerne Tilios arbejde de første tre år. Derudover fremlagde Handicaptalsmanden første udkast til Tilios strategi for 2021-2023. På mødet gav foreningerne input til den nye strategi samt hvordan foreningerne og Tilioq kan fortsætte og forbedre det gode samarbejde de næste tre år.

Tilioq har afholdt et telefonmøde med den samme dagsorden med medlemmer af KNIPKs bestyrelse, da KNIPK ikke kunne deltage i mødet i Nuuk.

Vi takker alle for input og ser frem til mere samarbejde. Vi glæder os særligt til igen at kunne mødes til et seminar og konference med fokus på at forbedre forhold for personer med handicap i Grønland.

* Tilioq anser at have opfyldt forpligtelserne i Handicaptalslovens §7 om et årligt møde med relevante offentlige myndigheder, offentlige og private institutioner, organisationer og foreninger m.v. gennem ovenstående møde med de nationale handicapforeninger samt fremlæggelse af befolkningsundersøgelsen d. 17. november, hvor både foreninger, men også en bred repræsentation af andre interesser deltog.

Ældretalsmand

Ældretalsmanden, Helene Heilmann, besøgte kort efter sin ansættelse Tilioq. Her diskuterede de to Talsmænd blandt andet, hvordan man bedst starter en ny institution fra bunden, vigtigheden af et stærkt netværk, og hvordan man yder den bedst mulige rådgivning og vejledning til borgere.

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit

Innarluutillit illersuisuat Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit inatsimmi § 3, imm. 2, nr. 2 malillugu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinni aalajanger-simasumik maannakkut ilaasortaavoq. Kalallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit nutaat decembari 2019-mi inissititerput. Innarluutillit Illersuisuat suleqatigiissitaliani 'ineqarneq angerlarsimaffeqannginnerlu' aamma 'inuttut politikkikkullu pisinnaataafit', tassunga ilanngullugit inatsisitigut innarlitsaaliugaaneq aamma tunngaviusumik inatsimmi pisinnaatitaaffit, ukioq manna 2020-mi ilaasortaavoq. 2020-mi inuit pisinnaatiaaffiinut pingaaruteqartorujussuarnik 2020-mi tusarnaanerit amerlapput, tassa COVID-19 pissutigalugu kiffaanngissuseqarsinnaatitaanitsinnik annikillisitsisoqarnikuummat.

Innarluutillit Illersuisuat Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutip siulersuisuini ilaasortatut Siunnersuisoqatigiinnit maannakkut toqqagaavoq.

Meeqyat inuuusuttullu innarluutillit pillugit nunat avannarliit suleqatigiinnerat

Christina Johnsen Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffianni meeqyat inuuusuttullu innarluutillit pillugit immikut ilisimasalinni 2020-mi ilaasortaavoq. Tassunga atatillugu Helsinkimi januaarimi ataatsimeersuarnermi peqataavoq. Immikkut ilisimasallit meeqyat inuuusuttullu innarluutillit pillugit misilitakkanik ilisimasanillu paarlasseqatigiinnissaq sammiaat, taamaalillunilu meeqyat inuuusuttullu pillugit suliniummi ilisimasanik assersuutitsialannillu katersinermut kiisalu Nunat

Grønlands råd for Menneskerettigheder

Handicaptalsmanden er ifølge Lov om Grønlands Råd for Menneskerettigheder § 3, stk. 2, nr. 2 nu et fast medlem af Grønlands råd for Menneskerettigheder. Grønlands nye Råd For Menneskerettigheder konstituerede sig i december 2019. Handicaptalsmanden sad i år 2020 i arbejdsgrupperne om 'boliger og hjemløshed' og 'civile og politiske rettigheder', herunder retssikkerhed og forfatningsmæssige rettigheder. I løbet af 2020 har der været mange høringer, der har haft stor betydning for menneskerettighederne, da der på grund af COVID-19 er sket væsentlige indskrænkninger af vores basale frihedsrettigheder.

Handicaptalsmanden er nu udpeget af Rådet til at sidde i bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder.

Nordisk samarbejde om børn og unge med handicap

Christina Johnsen var i 2020 medlem af Nordisk ministerråds ekspertgruppe for børn og unge med handicap. Hun deltog i den anledning på en konference i Helsinki i januar. Ekspertgruppen havde fokus på at udveksle erfaringer og viden vedrørende børn og unge med handicap og har derved bidraget til indsamling af viden og gode eksempler i projektet om Børn, unge og deltagelse samt et

Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffla innarluutillit pillugit 2018-2020-mi iliuusissatut pilersaarutaani meeqqat inuuusuttullu isumaannik tapersiilluni. Nunat avannarliillu suleqatiginneq pillugu annerusumik uani atuarit. [tilioq.gl](#)

Peqataatitsiviusumik suliffeqarneq

Tiliup peqataatitsiviusumik suliffeqarnissamik sulinermi 2020-mi arlalinnik angusaqarpoq. Innuttaasunik misissuinermi 'Innarluuteqarneq pillugu lsummat' (takujuk [qupperneq XX](#)) inuit innarluutillit inunnut innarluuteqanngitsunut sanilliullutik suliffeqannginnerunerannik Tiliup ilimaginninera ajoraluartumik uppernarsarneqarpoq. Misissuineq peqataatitsivinerusumik suliffeqarnissap pingaaruteqassusiata oqaluuserinissaanik sammineqartilersitsinissamillu periarfissiivoq. Ukiomili 2020-mi pisoqarnerujussuuvooq. Inuit innarluutillit suliffeqarnermi atu-gaannik Tilioq ilisimasaqalersitsiniarluni siuarsaaniarlunilu sunik suliniuteqarsimansoq ataani atuaruk.

børn- og ungdomsperspektiv i Nordisk Ministerråds handlingsplan for handicap 2018-2020. Læs mere om det nordiske samarbejde på [tilioq.gl](#)

Det rummelige arbejdsmarked

I 2020 har Tilioq nået flere milepæle i arbejdet for et mere rummeligt arbejdsmarked. Befolkningsundersøgelsen 'Holdninger til handicap' ([se side XX](#)) bekræftede desværre Tilios antagelse om, at personer med handicap har en lavere tilknytning til arbejdsmarkedet end personer uden handicap. Undersøgelsen gav lejlighed til at diskutere og sætte fokus på vigtigheden af et rummeligt arbejdsmarked. Men året 2020 var meget mere. Læs nedenfor hvordan Tilioq har arbejdet for at skabe viden og fremme vilkårene for personer med handicaps adgang til arbejdsmarkedet.

Suliffeqarneq pillugu suliniut 'Suleqataavunga'

Tiliup aamma Qeqqata Kommuniata suliffeqarneq pillugu suliniutertik 2020-mi naammassivaat. Suliniuummi siunertaq tassaa-vooq inuit innarluutillit amerlanerusut sulilernissamut taamaalil-lutillu inuunermik pitsaassusianik qaffassaanissamut aalajangee-qataanissamullu periarfissaqassasut.

Inuit innarluutillit suliffeqarnissaannut ajornartorsiutit suliniutip immikkoortuani siullermi qulaajarneqarput. Atortut ajornartorsiutnik taakkuninnga aaqqiissutaasinnaasut suliniutip immikkoortuata aappaani suliarineqarput. Inuit innarluutillit suliffeqarfinni maannakkut qanoq taperseereernersut sammillugu Facebookimi video paasisitsiniut suliniuummi januaarimi saqqummer-sinneqarpoq. Tamassuma saniatigut quppersagaq innarluuteqarneq suliffeqarnerlu pillugu suliniuummi saqqummersinneqarpoq, peqataatitsiviusumik suliffeqalersitsinissamut ilitsersuut, qupper-

Arbejdsmarksprojektet 'Suleqataavunga'

Tilioq og Qeqqata Kommunia afsluttede deres fælles arbejdsmarksprojekt i 2020. Projektets formål var, at flere personer med handicap har mulighed for at komme i arbejde og dermed får forøget livskvalitet og selvbestemmelse.

Projektet har i sin første fase afdækket udfordringerne for, at personer med handicap kommer i arbejde. Projektets anden fase udarbejdede materialer, som kan afhjælpe disse udfordringer. I januar lanceerde projektet en videokampagne på facebook med fokus på, hvordan personer med handicap allerede nu bidrager på arbejdsmarkedet. Derudover har projektet udgivet en håndbog om handicap og job, guidelines til at skabe et inkluderende arbejdsmar-

sagaq inuit innarluutillit suliffeqarnissamut tamatigoortumik periarfissaqarnerat pillugu paassisutissanik imalik, minnerunngitsumillu sulisitsisut attaveqaqtigifflat "Suleqataavunga" suliniummi pilersinneqarpooq.

Tiliup suliniummi misilitakkagut nuna tamakkerlugu 2021-mi siammassavai. Tassani suliniut ilaatigut Suliffeqarnermut Naalakkersuisumut saqqummiunneqassaaq aammalu inuit innarluutillit peqataatsiviusumik suliffeqalarternareranni misilitakkat paarlaasseqatigiissutiginiarlugit attaveqaqtigittarfimmik ataatsimiinnernik aralinnik aaqqissuisoqassalluni. Suliniummi atortut uani takukkit taakkulu pillugit annertunerusumik atuarlutit tilioq.gl.

Suliffeqalernissaq – nunatsinni suliffeqarneq pilugu Nunatsinni Suliffeqarnermut Siunnersuisoqatigiinnut saqqummiineq

Tilioq nunatsinni suliffeqarnermut siunnersuisoqatigiinni saqqummiinnissamut decembarimi qaaqquneqarpooq. Tiliup tassani suliffeqarnermik suliniummi misilitakkat kiisalu misissuinermit 'Innarluuteqarneq pillugu isummat' paasisat saqqummiuppai. Misissuinermi tassani inuit innarluutillit suliffeqalissagaa-ngamik sunik aporfekartarnerannik sammisaqartitsisoqalerpoq. Saqqummiineq siunnersuisoqatigiinnit iluarineqartorujus-suupoq oqallitsitsilerlunilu.

Saqqumilaarneq peqataanerlu

Tiliup inunnut innarluutilinnut nuna tamakkerlugu illersuisoqar-fiuinssani anguniagaraa. Illersuisoqarfiup inuit innarluutillit, qanigisaasa, inuit suliamik ingerlatsisut misigisaat ajornartorsiutaallu inuaqatigiinnut tamanut aamma najukkani nunalu tamakkerlugu aalajangiisartunut saqqummiuttarnissaat sulias-saata pingaernerit ilagaat. Tiliup suliassaq taanna sularisinnaajumallugu inuit innarluutillit tusarnaarnissaannut piffissaqartarpoq, Tiliumut siunnersoqqullutik ilitsersoqqullutilu toqqaan-nartumik saaffiginnitnik (**qupperneq xx-imi** annertunerusumik atuarit) aammali immikkoortut aalajangersimasut isiginiarlugit. Ataani annertunerusumik atuarit.

ked, en pjece med information vedrørende fleksible beskæftigelsesmuligheder for personer med handicap, og ikke mindst har projektet oprettet et arbejdsgivernetværk "Suleqataavunga".

Tilioq skal i 2021 udbrede erfaringerne fra projekt til nationalt plan. Her skal projektet blandt andet præsenteres overfor Naalakkersuisoq for Arbejdsmarked, og der arrangeres en række møder med netværket for at dele erfaringer om inklusion af personer med handicap i arbejde. Find materialerne fra projektet og læs mere om det på tilioq.gl.

Adgang til arbejdsmarkedet – oplæg for det nationale arbejdsmarkedsråd

I december blev Tilioq inviteret til at holde oplæg for det nationale arbejdsmarkedsråd. Her delte Tilioq erfaringer fra arbejdsmarkedspunktet samt resultater fra undersøgelsen 'Holdninger om handicap'. Denne undersøgelse satte også fokus på, hvilke barrierer personer med handicap oplever, når de skal ind på arbejdsmarkedet. Oplægget blev modtaget med stor velvilje og skabte dialog i rådet.

Synlighed og tilstedeværelse

Tilioq har et mål om at være en institution for alle personer med handicap i hele landet. Institutionen ser det som en af dens vigtigste opgaver at formidle personer med handicap, pårørende og fagpersoners oplevelser og udfordringer til hele samfundet og til beslutningstagere lokalt og national. For at kunne varetage denne opgave bruger Tilioq tid på at lytte til personer med handicap, både dem som henvender sig direkte til Tilioq for råd og vejledning (læs mere på [side xx](#)), men også med skiftende fokus på et bestemt område. Læs mere nedenfor.

Qaanaamut paasisassarsiorluni angalaneq "Tilioq Avani"

Innarluutillit Illersuisuat aamma Innarluutillinnik Illersuisoqarfik Tilioq Qaanaami nunaqarfiiinilu inuit innarluutillit atugaat missorniarlugit maajimi 2020-mi paasisassarsiorlutik angalapput. Tilioq inunnit innarluutillinnit qanigisaannillu 50-it missaanniittuni saaffigineqarpoq, illersuisoqarfilla illoqarfimmi innuttaasunut 100-t missaaniittunut aaqqissuussaqarpoq.

Tiliup tamassuma saniatigut najukkami oqartussat naapippai aammalu najukkami sulisoqarfinnut soorlu Avannersup Atuarfianut, peqqissaavimmum kommunimullu pulaarpoq, tassa inuit Innarluutillit Illersuisoqarfia taassumalu ingerlatsinera, inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiis-sut pisinnaatitaaffiillu isumaqatigiissummi inunnut innarluutillin-nut qulakkeerinniffiusut pillugit innuttaasunut sulisoqarfinnulu qaammarsaanissaq paasisassarsiorluni angalanermi aamma siunertaammamat. Tiliup aamma Avannaata Kommuniani illoqarfimmi pingarnermi, Ilulissani, innarluutillinnik sullissi-nermi qullersaalluni akisussaasoq naapippaa.

Angalanermit nalunaarusiaq Tilioq Avani siullermik Avannaata Kommunianut ulloq 15. september tamassumalu kingorna tu-sagassiortunut ulloq 17. september 2020 saqqummiunneqarpoq. Nalunaarusiami illoqarfimmi Qaanaami nunaqarfiiinilu inuit innarluutillit ajornartorsiutaat oqaluttuarineqarput. Ilaati-gut inuit assakaasulinnik issiavinniittut Avannaata Kommunia-ta Qaanaami allaffiannik nammineerlutik isersinnaanngin-ne-rat, inuit innarluutillit taperserneqarnissaq ikiorneqarnissarlu pillugit qinnuteqaataasa arriitsumik suliarineqartarnerat, kom-munimi sulisut innarluutillinnik suliaqartut taarseraannerjus-suat innuttaasut inatsisitigut innarlitsaaliugaaneranni ajornar-torsiutaasoq nalunaarutigineqarput. Kommunip aamma innar-luutillit pillugit inatsimmik nutaamik atuutilersitsinissaanik ajornartorsiuteqarpoq. Nalunaarusiaq inuit sisamat pillugit oqaluttuanik imaqarpoq, tassani inuit innarluutillit qanigisaal-lu oqariartuuteqartinneqarlutik misigisaminnillu atuartumut toqqaannartumik oqaluttuarnissamik periarfissinneqarlutik.

Nalunaarusiaq "Tilioq Avani" uani takuneqarsinnaavoq tilioq.gl

Orienteringsrejsen til Qaanaaq "Tilioq Avani"

Handicaptalsmanden og Handicaptalsmandsinsti-tutionen Tilioq var i maj 2020 på orienteringsrejse for at undersøge forholdene for personer med han-dicap i Qaanaaq og dens bygder. Tilioq modtog omkring 50 personlige borgerhenvendelser fra per-soner med handicap og deres pårørende, og insti-

tutionen holdt et arrangement for ca. 100 af byens borge-re. Derudover mødtes Tilioq med de lokale myndighe-der og besøgte lo-kale institutioner som Avannersup Atuarfia, sundheds-centeret, familie-centeret og kom-munen, fordi ori-teringsrejsen også havde det formål at oplyse borgere og

offentlige institutioner om Handicaptalsmandsin-stutionen og dens virke, om handicapkonven-tionen og de rettigheder, konventionen sikrer for per-soner med handicap. Tilioq mødtes også med øver-ste ansvarlige på handicapområdet i Avannaata Kommu-nias hovedby, Ilulissat.

Rejserapporten Tilioq Avani blev først præsenteret for Avannaata Kommunia d. 15. september og efter-følgende for pressen d. 17. september 2020. Rap-porten skildrer personer med handicaps udfordrin-ger i byen Qaanaaq og dens bygder. Der rapporte-res blandt andet, at Avannaata Kommunias kontor i Qaanaaq er fysisk utilgængelig for personer i køre-stol, at der er langsom sagsbehandling af ansøgnin-ger om støtte og hjælp til personer med handicap, og at det giver problemer med borgernes retssik-kerhed, at kommunen har en stor udskiftning af handicapfagligt personale. Kommunen har også problemer med implementeringen af den nye han-dicaplov. Rapporten indeholder fire portrætter, der giver personer med handicap og deres pårørende en stemme og mulighed for at fortælle deres ople-velser direkte til læseren.

Rapporten "Tilioq Avani" kan findes på tilioq.gl

Sapaatip akunnera 41 Innarluutiga ersinngitsoq

Tiliup qaammarsaanermi "Innarluutiga ersinngitsoq" kattufik Nunatsinni Inuit Innarluutillit Katuffiat (NIIK) aamma nuna tamakkerlugu innarluutilinnik sullissivik Pisssassarfik suleqatigai. Qaammarsaanermi filmini naatsuni arfineq pingasuni Lulu Reimer Geisler, tusilartoq, Aviaja Paviaisen aamma Krister Støvzbæk, naqinnernik ilisarininnissinnaangnitsut, Nicoliinggaq Cortzen, austismeqarnermik ilisarnaateqartoq, Natasha Jakobsen skizofreneertoq, Navarana Andersen isigjarsuttoq, Paul Tessing ADHD-qartoq aamma Lisa Nielsen, tutsarluttoq, peqataapput.

Videot KNR TV-p qaammarsaanermut kanaliani, NIIK-p aamma Tiliup nittartagaani Facebookimilu quppernerni takutinneqarput.

Tilioq aamma "Innarluutiga ersinngitsoq" pillugu Sisimiut innuttaasunut sapaatit akunneranni 41-mi aaqqissuivoq, tassani Marius Lundbladip skizofreneeqarluni inuuneq iliniagaqarnerlu oqaluttuarai. Karina Rasmussenip isiginiarnermik innarluuteqarluni inuuneq oqaluttuaraa qaammasaanermilu filmit toqqakkat takutinneqarlutik. Sisimiuti aaqqissuussinerup saniatigut Tilioq NIIK aamma Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigalugit Nuummi Katuami aaqqissuivoq, tassani ilaatigut Natasha Jakobsen anaanani Cecma Jakobsen peqatigalugu ersinngitsumik innarluuteqarluni inuuneq pillugu oqaluttuarput.

Tilioq nipilersortartumik Frederik Elsnerimik eriniarsuusiaa "Skizo" pillugu musikvideoiornermik suleqateqarpoq. Video aaqqissuussinerni saqqumiunneqarpoq. Inuit ersinngitsumik innarluutillit arlallit videomi peqataappt. Frederik Elsnerip erinarsuut "Skizo" angummik inuuusutsumik Tunumi najugaqtumik naapitsinini isumassarsiorfigalugu erinniaraa.

Uge 41 Mit usynlige handicap

Tilioq indgik et samarbejde med paraplyorganisationen Nunatsinni Inuit Innarluutillit Katuffiat (NIIK) og det landsdækkende handicapcenter Pisssassarfik om at lave oplysningskampagnen "Mit Usynlige Handicap. I kampagnens otte korte film deltog Lulu Reimer Geisler som er død, Aviaja Paviaisen og Krister Støvzbæk, som har ordblindhed, Nicoliinggaq Cortzen med autistiske træk, Natasha Jakobsen med skizofreni, Navarana Andersen med et svagt syn, Paul Tessing med ADHD og Lisa Nielsen, som er hørehæmmet.

Videoerne blev vist på KNR TVs oplysningskanal, NIIK og Tilioqs hjemmesider og facebooksider.

Og i uge 41 afholdte Tilioq et borgerarrangement i Sisimiut om "Mit Usynlige Handicap", hvor Marius Lundblad fortalte om det at leve med skizofreni og at tage en uddannelse. Karina Rasmussen om at leve med et synshandicap, og udvalgte film fra kampagnen blev vist. Parallelt med arrangementet i Sisimiut afholdte Tilioq i samarbejde med NIIK og Kommuneqarfik Sermersooq et arrangement i Katuaq i Nuuk, hvor blandt andre Natasha Jakobsen med skizofreni og hendes mor Cecma Jakobsen fortalte om at leve med et usynligt handicap.

Tilioq indgik et samarbejde med musiker Frederik Elsner om at lave en musikvideo om hans sang "skizo". Videoen blev lanceret til arrangementerne. Flere personer med et usynligt handicap deltog i musikvideoen. Frederik Elsner har skrevet sangen "Skizo" med inspiration fra et møde med en ung mand med skizofreni, som bor i Østgrønland.

Corona aamma Innarluuteqarneq

Marsimi paasinarsivoq COVID-19 nunarsuarmi tuniluuttoq, tamanalu nunatsinni aamma sunnerneqaatigissagipput. Inuit innarluutillit ilaat innarluutertik pissutigalugu immikkut ajutooriaannaapput. Taamaammat Tiliup innarluutillit peqatigiiffi, Nunatsinni Nakorsaaneq aamma Corona pillugu allatseqarfik nunarsuarmi tuniluunneq innuttaasunut taakkununnga qanoq kinguneqarnissaq pillugu upernaakkut oqaloqatigai. Tiliup pisutsit qanumit malinnaaviginikuai sulilu malinnaavigalugit, oqartussanullu COVID-19-ip nunarsuarmi tuniluunnerani inuit innarluutillit atugaannik pitsangortitsisinaasunik iliuuseqarnissamik ingerlaavartumik kaammattuisarluni. Assersuutigalugu tusilartut tusagassortunik katersortitsinerni nutserunneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaanik inunnnullu ajutooriaannarnut qanigisaannullu tunngatitanik COVID-19 pillugu atortunik ineriatortitsisoqarnissaanik Naalakkersuisunut KNR-imullu kaammattuinikuulluni kaammattuijuartarlunilu.

Tiliup COVID-19 pillugu paassisutissat innarluuteqartunut tunngatitat uani tilioq.gl ingerlaavartumik katersortarpai.

Innarluuteqarnerup politikkikkut oqallisigineqarnera

Tiliup aalajangiisartut 2020 tamaat ataatsimeeqatigisarnikuai, suleqatigiissitanut tapersiisarnikuuvoq innarluuteqarneru politikkikkut oqallisigitilertarlugu. Ingerlatsinernit taakkununnga tigulaakkat ataani atuarneqarsinnaapput.

Peqqissutsumut Naalakkersuisoq Tiliumut pulaarpooq

Naalakkersuisoq, Anna Wangenheim, peqqinnissaqarfiup inunnut innarluutilinnut neqeroorutai pillugit ajornartorsiutit pitsanguutissatullu siunnersuutit tusarniarlugit Tiliumut decembarimi pulaarpooq. Innarluutillit Illersuisuata ajornartorsiutit Tiliup sinerisami inunnit innarluutilinnit tusartagai saqqummiuppai. Qanigisaasunut inunnnullu tarnikku ajuutilinnut tarnikku katsorsaanermi neqeroorutit aamma nappaammik suussusiliinarluni misisquinernut atatillugu piffissaq utaqqifflusartoq ataatsimiinnermi oqallisigineqartut ilagaat.

Innarluutillit Illersuisuata angerlarsimaffeqannginneq innarluuteqarneru sammineqalersippai

Innarluutillit Illersuisuat, Christina Johnsen, Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqannginnermiq ajornartorsiuteqarneq pillugu immikkut ilisimasalinni ilaasortaavoq aammalu angerlarsimaffeqannginneq inuttullu atukkutigut navianartumiinneq pillugit ataatsimeersuarnerni marlunni peqataalluni. Innarluutillit illersuisuata immikkut ilisimasalinni ilaasortatut inuit innarluutillit angerlarsimaffeqannginnermut tunngatillugu qanoq navianartu-

Corona og Handicap

I marts blev det klart, at COVID-19 var en international pandemi, som vi også i her i landet ville blive påvirket af. Nogle grupper af personer med handicap er på grund af deres handicap i en særlig risikogruppe. Derfor var Tilioq i foråret i dialog med handicapforeningerne, Landslægen og corona-sekretariatet om, hvad pandemien kunne betyde for denne gruppe borgere. Tilioq har fulgt og bliver ved med at følge situationen tæt og har løbende opfordret myndighederne til tiltag, som forbedrer vilkårene for personer med handicap under COVID-19 pandemien. Fx har Tilioq opfordret og opfordrer til stadighed Naalakkersuisut og KNR til at sikre døvetolkning ved pressemøder, samt at der blev udviklet materiale om COVID-19 målrettet personer i risikogruppen og deres pårørende.

Tilioq har løbende samlet handicaprelevant information om COVID-19 på tilioq.gl

Handicap på den politiske dagsorden

Tilioq har afholdt møder med beslutningstagere, givet input til arbejdsgrupper og sat handicap på den politiske dagsorden gennem hele 2020. Herunder kan der læses et udpluk af disse aktiviteter.

Naalakkersuisoq for Sundhed besøgte Tilioq

Naalakkersuisoq, Anna Wangenheim, besøgte i december Tilioq for at høre om udfordringer samt forbedringsforslag vedrørende sundhedsvæsenets tilbud til personer med handicap. På mødet fremlagde Handicaptalsmanden de problemstillinger, som Tilioq hørte fra personer med handicap langs kysten. Det psykiatriske tilbud til både pårørende og personer med en psykisk lidelse og ventetid i forbindelse med udredninger var nogle af de ting, som blev diskuteret på mødet.

Handicaptalsmand sætter fokus på hjemløshed og handicap

Handicaptalsmanden, Christina Johnsen, er medlem af det grønlandske ekspertpanel på hjemløshedsproblematikken og deltog ved to konferencer om hjemløshed og socialt udsatte.

miitsignerat sammineqalersippaa. Tamassumunnga pissutaavoq siusinaartumik soraarnerussutisiaqalernissamik qinnuteqaatip suliarineqarluni naammassinissaata utaqqineqarnera suliarinninerullu taassuma sivitsorunnera pissutigalugit INI-mut akiitsoqaleriartoqartarnera. Tilioq tamassuma saniatigut inuit tarnikkut nappaatillit tarnikkut katsorsaanermut immikkoortortaqarfimmit A1-imit angerlarsimaffeeruttussanngorlugit angerlartinneqartannerannik saffiginnissuterpassuarnik tigusaqartarpooq. Tilioq aamma sammineqartoq pillugu Inuit Pisinnaatitaaffiut Institutimut aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffi pillugit Siunner-suisoqatigiinnut tapiissuteqartarnikuovoq. [Tilioq.gl](http://tilioq.gl)-mi una 'Innarluuteqarneq, ineqarneq angerlarsimaffeqannginerlu' angerlarsi-maffeqannginneq innarluuteqarnerlu pillugit annertunerusumik atuartoqarsinnaavoq.

Tusilartut ajornartorsiutaannik sammisqarneq

Tiliup tusilartut aamma/imaluunniit siussarluttut peqataatinne-qartarerat aamma ussersuutitigut nalunaarluni nutserussinissa-mut periarfissat 2020-mi immikkut sammivai. Tilioq kommunini suliassanik suliarinninnermi nakorsamiliunniit ussersuutitigut nalunaarluni nutserunneqarnissamik akuttungitsumik neqeroor-uteqartoqartanginnera aamma ussersuutitigut nalunaarluni nutserussinissamik neqerooruteqarnissamut pisortat ilitsersuu-teqannginnerannut oqartussat kikkut akisussaanersut tusilartut peqatigiiffl KTK suleqatigalugu uparuussinikuovoq. Tiliup Dan-markimi ungasianiiut nutserussinissamik neqerooruteqartartumik Småtegnimik suleqateqarneq aamma aallartinnikuuaa. Tilioq taamaammat innuttaasut saaffiginninneranni ussersuutitigut nalunaarutnik nutserisoqarnissaanik maannakkut neqerooruteqar-sinnaavoq aammalu Småtegn aamma Nuummi ussersuutitigut nalunaarutnik nutserisut suleqatigalugit Tiliup aaqqissuussine-rani ussersuutitigut nalunaarutnik nutserinissap qulakkeerneqar-nissaa pillugu aallarnisaalluni suliniuteqarnikuulluni.

Som et medlem af panelet har Talsmanden sat fokus på, hvordan personer med handicap kan være mere utsatte i forhold til at blive hjemløse. Det kan skyldes, at man opbygger gæld til INI, fordi man afventer, at ens førtidspensionsansøgning bliver færdigbehandlet, og at denne sags-behandling trækker ud. Derudover har Tilioq også fået mange henvendelser om, at personer med psykiske sygdomme bliver udskrevet fra psykiatrisk afdeling A1 til hjemløshed. Tilioq har også givet input til Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder om emnet. I 'Viden om handicap, bolig og hjemløshed' på tilioq.gl kan man læse mere om hjemløshed og handicap.

Fokus på døveproblematik

Tilioq har i 2020 haft et særligt fokus på inklusi-on af døve og/eller hørehæmmede og mulighederne for tegnsprogstolkning. I samarbejde med døveforeningen KTK har Tilioq gjort offentlig-he-den opmærksom på, hvordan der ofte ikke bli-ver tilbuddt tegnsprogstolk til kommunalsagsbe-handling eller hos lægen samt manglen på offi-cielle retningslinjer for, hvilke myndigheder der har ansvaret for at tilbyde tegnsprogstolkning. Tilioq har også indledt et samarbejde med den danske fjerntolkningsudbyder Småtegn. Tilioq kan derfor nu tilbyde tegnsprogstolkning ved borgerhenwendelser, og vi har i samarbejde med Småtegn og tegnsprogstolke fra Nuuk lavet et pilotprojekt om at sikre tegnsprogstolkning ved Tilioqs arrangementer.

Tilioq Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu suliniutigineqarfiginerat pillugu Kalaallit Nunaata-Danmarkip suleqatigiinneranut tapersiivoq

Tilioq Kalaallit Nunaata-Danmarkip suleqatigiinneranni allatse-qarfimmit aqutsisoqatigiinnillu 14. januaari pulaarneqarpooq. Ataatsimiinnermi meeqqat inuusuttullu naviartumiittut ilaatigut immikkut ajornartorsiutaasa suliniummi ingerlatsinerni aamma ilanngunneqartarnissaat qulakkeerniarlugu meeqqat inuusuttullu naviartumiittut pillugit ilisimasat Tiliup katarsornikuusai ingerlateqqinneqarput. Tilioq ataatsimiinnerup pineqartup saniatigut allatseqarfiup sulineranut ingerlaavartumik aamma tapersiissuteqartarpooq.

Kikkut tamarmik ilinniagaqarsinnaatitaanerat

Tiliup inuit innarluutillit ilinniagaqarsinnaanerat ingerlaavartumik sammisarpaa. Misissuinermi 'Innarluuteqarneq pillugu isummat' nalilersuinermilu 'Ilinniagaqarneq innarluuteqarnerlu pillugit ilisimasat' sammineqartumi nutaanik ilisimasaqalersitsipput ilinniagaqarnissamullu aporfitt aalajangersimasut paasi-neqarlutik. Tiliup aamma inuit naqinnernik ilisarininssinnaangitsut ajornartorsiutit ilinniarnermi siumorsinnaasaat sapaatip akunneranni 41-mi sammineqartippai. Tiliup anguniagaq 'Kikkut tamarmik ilinniagarsinnaatitaanerat' pillugu 2020-mi ingerlataanik tigulaakkat ataa ni atuarsinnaavatit.

Ilinniagaqarsinnaaneq

- Inatsisartuni ilaasortamik ataatsimeeqateqarneq

Tiliup ilinniagaqarneq Inatsisartunut ilaasortamik, Sofia Geislerimik, ataatsimeeqateqarnikkut Inatsisartuni oqaluuserineqalerne-ranut tapersiivoq. Tiliup innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi artikili 24-mik – ilinniagaqarsinnaatitaaneq - eqqortitsinissamut tunngatillugu ajornartorsiutit ataatsimiinnermi saqqummiuppai. Saqqummiinnermi saqqummiussaq 'Ilinniagaqarneq innarluuteqarnerlu' aallaaviuboq, tassani ilaatigut takutinnejqarpoq innuttaasut affaasa missaat piginnaasaat annikillismangitsut ilinniagaqartartut inuilli innarluutillit tallimaagaangata taamaallat mar-luk missaannut tamanna atuuttoq. Kisitsisit taakku takutippaat inuit innarluutillit allat naligalugit ilinniagaqarsinnaangitsut. 'Ilinniagaqarneq innarluuteqarnerlu' uani takuneqarsinnaavoq tilioq.gl.

Tiliup Inatsisartuni ilaasortat, politikkikkut partiit, peqatagiiffiit aamma soqtigisaqaqtigii kattuffii inuit innarluutillit atugaan-nik annertunerusumik paasisaqrarusuttut uagutsinnut attaveqar-nissaannik tikilluaqquai.

Tilioq bidrager til det grønlandsk-danske samarbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland

14. januar fik Tilioq besøg af medlemmer fra sekretariatet og styregruppen for det grønlandsk-danske samarbejde. På mødet delte vi den viden, Tilioq har indsamlet om udsatte børn og unge med handicap for at sikre, at denne gruppens til tider særlige problemstillinger også inddrages i projekts aktiviteter. Ud over det pågældende møde har Tilioq også løbende givet input til sekretariatets arbejde.

Uddannelse for alle

Tilioq har løbende sat fokus på personer med handicaps adgang til uddannelse. I undersøgelsen 'Holdninger til handicap' og analysen 'Viden om uddannelse og handicap' er der skabt ny viden på området, og der er identificeret konkrete barrierer for adgangen til uddannelse. Yderligere har Tilioq under uge 41 sat fokus på de udfordringer, personer med ordblindhed kan opleve i mødet med uddannelsessystemet. Herunder kan læses et udpluk af de aktiviteter, Tilioq har lavet i 2020, som omhandler målet 'Uddannelse for alle'.

Adgang til uddannelse

- møde med Inatsisartutmedlem

Tilioq var med til at sætte uddannelse på dagsordenen i Inatsisartut gennem et møde med Inatsisartut medlem, Sofia Geisler. På mødet præsenterede Tilioq de udfordringer, vi ser i forhold til at leve op til artikel 24 i handicapkonventionen – retten til uddannelse. Oplægget tog udgangspunkt i udgivelsen 'Uddannelse og handicap', som bl.a. viser, at ca. halvdelen af befolkningen, der ikke har en funktionsnedsættelse, tager en uddannelse, mens dette kun gælder for ca. to ud af fem personer med handicap. Disse tal viser, at personer med handicap ikke har lige adgang til uddannelsessystemet. 'Uddannelse og handicap' kan findes på tilioq.gl.

Tilioq hilser alle inatsisartutmedlemmer, politiske partier, foreninger og interesseorganisationer, som ønsker at vide mere om forhold for personer med handicap, velkommen til at kontakte os.

Meeqqanut atuagaq – Rosap aqqaluaa innarluuteqarpoq

Tilioq FN-ip innarluutilinnut ulloritaani ulloq 3. decembarimi Sisimiuni atuarfimmi klassimit pulaarneqarpoq. Meeqqanut atuakkamik 'Rosap aqqaluaa innarluuteqarpoq' pisortatigortumik saqqum meeqlataapput, atuakkami pineqarpoq meeqqat tamarmik inissaqaartinneqassasut – aamma meeqqat innarluuttilit. Meeqqat atuakkamik atuffanneqarput innarluutillillu illersuisuat peqatigalugu atuakkami oqariartuut oqallisigalugu. Tiliup atuagaq taannalu pillugu atuartinsinermi atortut nassisstavai. Meeqqanut atuagaq Anette Hvid Thomsen mit allan-neqarpoq. Atuagaq kalaallisut danskisullu naqinnejqassaaq, taannalu Namminersorlutik Oqartussat Tipsimit Lottomiillu aningaasaataannik, pulje C, tapiiffigineqarluni saqqummer-sinnejqassaaq.

Ilinniarfinnut saqqummiineq

Tilioq illinniarfinnut assigiingitsunut 2020-mi saqqummiivoq. Saqqummiinerni Tiliup sulinera, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii aamma Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit atugaat pineqartarput. Inuit innarluutillit atugaat pisinnaatitaaffii sammineqalersinniarlugit Tiliup aggersarneqartarnini nuannaarutigjuaannartarpaa aggersaanernullu sapinngisamik amerlasuunut qujasarluni. Naligiimmik ilinniagaqarsinnaatitaaneq ilinniarfinni qaammarsaanikkut aallartissaaq. Tiliup ilaatigut Sisimiuni meeqqat atuarfiat ataaseq Qaanaamilu ataaseq, Ilisimatusrifik, Knud Rasmussenip Højskolea pulaarpai aammalu innarluuteqarneq pillugu atuarfimmi suliaqarnermut atatillugu Qaqortumi meeqqat atuarfianni klassimit apeqqutit akillugit.

Tilioq pimmatiginnitarnerup akiorneqarnissaanut nuna tamakkerlugu periusissiap suliarineqarneranut atatillugu 2020-mi aamma apersorneqarpoq, illersuisoqarfillu meeqqat innarluuttilit sammineqalersinniarlugit periusissiamik malinnaasuniipopoq.

Børnebogen – Rosas bror har et handicap

På FN's handicapdag d. 3. december fik Tilioq besøg af en skoleklasse fra Sisimiut. De var med til den officielle udgivelse af børnebogen 'Rosas bror har et handicap', som handler om, at der skal være plads til alle børn – også børn med handicap. Børnene fik læst bogen højt, og sammen med handicaptalsmanden snakkede de om bogens budskab. I starten af 2021 vil Tilioq udsende bogen samt undervisningsmateriale til den. Børnebogen er skrevet af Anette Hvid Thomsen. Bogen, der bliver trykt på grønlandsk og dansk, bliver udgivet med støtte fra Selvstyrets Tips- og Lottomidler, pulje C.

Oplæg på uddannelsesinstitutioner

Tilioq har i 2020 holdt oplæg på forskellige uddannelsesinstitutioner. Oplæggene har handlet om Tilioqs arbejde, rettigheder for personer med handicap og vilkår for personer med handicap i Grønland. Tilioq er altid glade for at blive inviteret til at sætte fokus på vilkår og rettigheder for personer med handicap og takker ja til så mange af invitationerne som muligt. For en lige adgang til uddannelse starter med oplysning på uddannelsesinstitutionerne. I 2020 har Tilioq bl.a. besøgt en folkeskole i Sisimiut og én i Qaanaaq, Ilisimatusarfik, Knud Rasmussens Højskole samt besvaret spørgsmål fra en folkeskoleklasse i Qaqortoq i forbindelse med et skoleprojekt om handicap.

I 2020 blev Tilioq også interviewet i forbindelse med udarbejdelse af en ny national strategi mod mobning, og institutionen vil i 2021 sidde i en følgegruppe for strategien for at sætte fokus på børn med handicap.

Innuttaasunit saaffiginnissutit

Tilioq innuttaasunit 249-nit 2020-mi saaffigineqarpoq, taakkulu 2019-imut sanilliullugu amerlanerupput, tassani saaffiginnissutit 209-upput. Saaffiginnissutit Kalaallit Nunaanni tamaneer-suupput, illoqarfinit nunarfinniillu. Innuttaasut mailikkut, oqarasuaatikkut, Facebookikkut namminnerlu takkullutik saaffigin-nittarput.

Tiliup tunngaviusumik naleqartitaasa ilaat tassaavoq tatiginar-tuuneq, aatsaat inuit innarluutillit ulluinnarni qanoq inuune-carnerisa tuaaneratigut tamanna angusinnaavarput. Taa-maammat siunnersuisarnerput innuttaasunillu oqaloqateqar-tarnerput sulinitssinni pingaaruteqartorujussuit ilagaat innutaasullu tatiginninnerat ammasuunerallu qujassutigisorjus-suuarput.

Tiliumut saaffiginnissutinit 123-t inunnit innarluuteqartunit namminernit saaffiginnissutaapput. Inunnut innarluutilinnut qanigaasut 94-t saaffiginnippot. Saaffiginnissutit sinneri 28-t assigiinngitsuneersuupput, sullisisunit, inunnit suliamik inger-latsisunit, sanilinit atuarfimmiluunniit ilinniartitsisunit ernu-massuteqartunit, ilinniartunit aamma innuttaasunit politikkeri-niillu paasisassarsortunit. Saaffiginissutit affangajaat taamaa-lillutik innuttaasunit innarluutilinnit saaffiginnissutaapput. Taakku ukiup siulianit amerleriarput, tassani inunnut innarlu-tilinnut qanigisaasut saaffiginnittut amerlanerupput.

Tilioq kommuninit tamanit 2020-mi saaffigineqarnikuovoq. Saaffiginnissutit agguataarneri tabelimi ataaniittumi takune-qarsinnaapput:

Borgerhenvendelser

Tilioq har modtaget 249 borgerhenvendelser i 2020, hvilket er en stigning fra 2019, hvor antallet af henvendelser var 209. Henvendelserne er kommet fra hele Grønland og både fra byer og bygder. Borgere henvender sig pr. mail, telefon, over Facebook og ved personligt fremmøde.

En af Tiliosgs grundlæggende værdier er troværdig-hed, og den får vi kun ved at høre, hvordan virkelig-heden er for folk med handicap. Derfor er arbejdet med at rådgive og tale med borgere en meget vigtig del af vores arbejde, og vi er meget taknemmelig for borgernes tillid og åbenhed.

123 af de henvendelser, Tilioq har modtaget, er fra personer med handicap, der selv har henvendt sig. 94 henvendelser er lavet af pårørende til personer med handicap. De resterende 28 henvendelser kommer fra en blandet gruppe af sagsbehandlere, fag-personer, bekymrede naboer eller skolelærere, stu-dererende og videnssøgende borgere og politikere. Næsten halvdelen af henvendelserne kommer såle-des fra borgere med handicap. Dette er en stigning fra tidligere år, hvor en større andel af henvendelser kom fra pårørende til personer med handicap.

Tilioq har modtaget henvendelser fra alle kommu-ner i 2020. Fordelingen af henvendelser fremstår af nedenstående tabel:

Tabeli: 2020-mi saaffiginnissutit¹ kommuninut agguarlutik

Kommuni Kommune	Saaffiginnissutit	Henvendelser	Pct.
Avannaata Kommunia	73		31 %
Kommune Kujalleq	23		10 %
Kommune Qeqertalik	27		12 %
Kommuneqarfik Sermersooq	60		25 %
Qeqqata Kommunia	51		22 %
Katillugit // I alt	234		100 %

Oqaaseqat: Naatsorsuineq 2020-mi saaffiginnissutinit 249-nit 234-nik tunngaveqarpoq, tassa saaffiginnissutit 15-it kommunimit sorlermit saaffiginnissutaanersut ilisimaneqanngimmat..

Tabel: henvendelser¹ fordelt på kommuner 2020

Anm.: opgørelsen bygger på 234 henvendelser ud af 249 henvendelser i 2020, da det ved 15 henvendelser ikke er kendt, hvilken kommune henvendelsen kommer fra.

Avannaata Kommunianit saaffiginnissutit amerlangaatsiarne-rannut Tiliup 2020-mi ukiumoortumik angalanermini Qaanaamukarneranik pissuteqarpoq, taamaalillunilu tassanngaanit saaffiginnissutit nalinginnaasumit amerlanerupput.

Saaffiginnissutini suna pineqartarnersoq ersarissumik assigiis-suteqarpoq. Tamassuma ilimanarsisippaa ajornartorsiutit assigliissutaasut kommuni, Naalakkersuisuni aamma Kalaallit Nu-naanni innuttaasuni pissutsinik pissuteqartut. Innuttaasut saaf-figinninnerani uku pineqarajuttarput:

1. Tapersiissutit atortullu ikuuitit
2. Sulianik sularinninnerit
3. Siusinaartumik soraarnerussutisiat
4. Peqqinissaqarfik

Den forholdsvis store andel af henvendelser fra Avannaata Kommunia skyldes, at Tiliaoq's årlige rejse i 2020 gik til Qaanaaq, hvorved der kom en større andel af henvendelser herfra end normalt.

Der er klare fællestræk for, hvad henvendelserne drejer sig om. Dette tyder på, at der er nogle fælles udfordringer, som skal adresseres i kommunerne, i Naalakkersuisut og i det grønlandske samfund. De temaer, som borgerne oftest har henvendt sig omkring, er:

1. Støtteforanstaltninger og hjælpemidler
2. Sagsbehandling
3. Førtidspension
4. Sundhedsvæsenet

¹ Naatsorsuineq innuttaasut Tiliut saaffiginnissutaannik tunngaveqarpoq. Innuttaasoq ataaseq ajornartorsiutit arallit pillugit Tiliut arlaleriarluni saaffiginnissinaavoq. Taamaammat saaffiginnissutit amerlassusaat innuttaasut Tiliut saaffiginnittu amerlasussaannik paasineqarsinnangillat. Innuttaasoq ataaseq ajornartorsiutit ataaseq arlaleriarluni saaffiginnippat saaffiginnertut ataatsitut nalunaarsorneqartapoq. Taamaalilluni saaffiginnissutit amerlassusaat ajornartorsiutit assiginngitsut pillugit innuttaasut saaffiginnissutaasa amerlaqatigaat.

¹ Opgørelsen er baseret på borgerhenvendelser modtaget af Tiliaoq. En borger kan henvende sig flere gange til Tiliaoq med forskellige problematikker. Antallet af henvendelser kan derfor ikke oversættes direkte til antallet af borgere, der har henvendt sig til Tiliaoq. Hvis en borger henvender sig flere gange om det samme problem, bliver dette noteret under én henvendelse. Således svarer antallet af henvendelser til antallet af forskellige problemstillinger, som borgere henvender sig med.

Angut issiavimmik assakaasulimmik atuisoq suliffeqarluni ilaquaqarlunilu namminerisamik inuuneqarnikoq maannakkut soraarninggornermini ikiorneqarani misigisimavoq. Ergoterapeutimeereernermeri kingorna atortunik ikuutinik suliamik suliariinnittut inassuteqaataan-

nik qinnuteqarpoq. Suliarli ukioq ataaseq sinnerlugu ingerlareersoq suli aalajangjivigineqanngilaq.

Atortunik ikuuteqannginnini pissutigalugu nammeneq ingerlasinnaannginnami angerlarsimaffini qimattariaqarlugu misigisimavoq.

Arnap issiavimmik assakaasulimmik innaallagiartortumik angerlarsimaffimilu naleqqussarnissaanik pisariaqartitsisup arlaanaalluunniit pissarsiaringilaa. Aamma tiimit ikorfartorteqarfimminik tunngavilersuiffigineqarani iklissaaffigineqarpoq, tamannalu innarluutiminik ikiorneqaatituaraa.

En kvinde, som har behov for en el-kørestol og tilpasning af sit hjem, får ingen af delene. Hun har desuden uden nogen begrundelse fået reduceret i sine støttepersontimer, som er den eneste hjælp, hun får til at kompensere for sit handicap.

En mand i kørestol, der har haft et selvstændigt liv med job og familie, oplever manglende hjælpeforanstaltninger nu, hvor han er gået på pension. Efter et besøg af en ergoterapeut har han søgt om de hjælpemidler, som fagpersonerne anbefalede. Han har dog endnu ikke fået en afgørelse i sin sag, som har varet i over et år. I mellemtiden oplever han, at han ikke kan forlade sit hjem, da han mangler hjælpemidler til at komme rundt på egen hånd.

Arnaq peqqinnissaqarfik eqqortumik sullissinngitsoq imaluunniit soog uimi tappingerneranik nassuaanneqannginnerminik misigisimavoq. Uia ukiut affakkaarlugit scannertittarpoq. Tappingeriartornerminik katsorsartinniarluni aamma Danmarkimiinnikuovoq, kukturumik katsorsaanerup kinguneranik isigniarnera ajornerulerpoq. Aappaarit uiusup isigniarnermik ajornartorsiuteqarneranik ajorsiatuinnartumik peqqinnissaqarfimmit nassuaatit paasisinnaanagit misigisimapput.

Innutaasoq ataaseq ukiup ataatsip ingerlanerani arfineq marloriarluni Tiliu-mit siunnersoquvoq ilitsersoq-qullnilu. Qaratsamigut aanaartooram napparsimavimmut unitsinneqarpoq napparsimasutullu nalunaarutigineqarlni, tamasmusalu kinguneranik akiitoqaleriartorpoq, tamannalu pissutigalugu naggataatigut inissiaminit anisitaavoq. Siusinaartumik so-raarnerussutisiaqarnissamik qinnuteqarpoq, misigaali kommunip peqqinnissaqarfiullu akornanni uterteqattaarneqarlni, tamannalu akiitsui annertusiartormata ataavartumik inisiaqarnissaata ungasinnerulerneranik kinguneqarpoq. Angut illoqarfimmi angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfeqanngitsumi nاجagaqarpoq, siusinaartumillu soraanerussutisiaqalernissamik suliariinninerup sivisunera pissutigalugu isertitaqannginnera piffissami sivisuui nalorninartumik inisisimamaneranik kigungueqarpoq.

En borger har søgt råd og vejledning syv gange i løbet af et år hos Tilioq. Efter en hjerneblødning var han indlagt og sygemeldt, hvilket førte til opbyggelse af en gæld, som i sidste ende gjorde, at han blev smidt ud af sin lejlighed. Han har ansøgt om førtidspension, men oplevede at være en kastebold mellem kommunen og sundhedsvæsenet, hvilket førte til, at hans gæld voksede og førte ham længere væk fra en permanent bolig. Manden bor i en by, hvor der ikke er et herberg, og hans manglende indtægt på grund af den lange sagsbehandling på førtidspension har gjort, at han i lang tid har stået i en meget ustabil situation.

En kvinde føler ikke, at sundhedsvæsenet giver den rette hjælp eller forklaring på, hvorfor hendes mand bliver blind. Han går til halvårige scanninger. Han har også været i Danmark for at blive behandlet for begyndende blindhed, men en fejlbehandling forværrede hans syn. Parret føler ikke, at de forstår sundhedsvæsenets forklaringer på mandens synsproblemer, som kun bliver værre.

Tiliutut saaffiginnissutit

Inuit innarluutillit Illersuisuat Innarluutillit Illersuisuat pil-lugu Inatsisartut Inatsisaanni nr. 1, 29. Maj 2017-imeersumi § 4, imm. 2 naapertorlugu siunnersuinermik iltsersuiner-millu suliaqassaaq.

Kikkut Tiliutut saaffiginnissinnaappat: Innuttaasut tamarmik Tiliutut saaffiginnissamut tikilluaqqusaapput. Innultaasut innarluutillit, taakku qanigisaat, sulianik ingerlatsisut, oqartussat sulisoqarfíillu Illersuisoqarfim-mut attaveqarsinnaapput.

Tilioq suut pillugit siunnersuisinnaava iltsersuisin-naallunilu: Tilioq pisinnaatitaaffiit, naammagittaallior-sinnaaneq inuillu innarluutillit atugaat pillugit siunner-suisinnaavoq iltsersuisinnaallunilu.

Qanoq attavagineqarsinnaavugut: Tilioq e-mailikkut: info@tilioq.gl-ikkut, qarasuatkut: 55 19 50 imaluunniit ulluinnat tamaasa nal. 10-miit 14-imut nammineq saaf-figinnilluni attaveqarfigineqarsinnaavoq. Ussersuutitigut nalunaarutinik nutserunneqarnissamik pisariaqartitsiguit saaffiginnikkuit tamanna allaguk.

Innarluutillit Illersuisuat suliassanik suliariinnissinnaan-ningilaq, sulihamili pissutsit tamanut tunngasut pineqarpata Inuit innarluutillit Illersuisua oqaaseqaateqarsinnaavoq nalinginnaasumik saqqummiussinnaallugu.

Tilioq aamma Facebookimi inunnut innarluutil-innut taakkulu qanigisaannut oqallittarfeqarpoq, tassani innutaasut misilitakkaminik ilisimasa-minnillu paarlasseqatigiissutigisinjaavaat.

Henvendelser til Tilioq

I henhold til Inatsisartutlov nr. 1 af 29. maj 2017 om Handicaptalsmand § 4, stk. 2, har Handicaptalsmanden til opgave at yde råd og vejledning.

Hvem kan kontakte Tilioq: Alle borgere er velkomne til at kontakte Tilioq. Borgere med handicap, deres pårørende, fagpersoner, myndigheder og institutioner kan kontakte institutionen.

Hvad kan Tilioq rådgive og vejlede om: Tilioq kan yde råd og vejledning omkring rettigheder, klageadgang og personer med handicaps vilkår.

Hvordan kan vi kontaktes: Tilioq kan kontaktes på e-mail: info@tilioq.gl, pr telefon: 55 19 50 eller ved personligt fremmøde alle hverdage fra kl. 10-14. Hvis du har behov for tegnsprostolk angiv da dette ved henvendelse.

Handicaptalsmanden kan ikke sagsbehandle, men hvis en sag omhandler generelle forhold, kan Handicaptalsmanden udtale sig og tage en problemstilling op på et overordnet niveau

Tilioq har også et forum på Facebook for personer med handicap og deres pårørende, hvor borgere kan dele erfaringer og viden om handicap med hinanden.

Tusarniaanerit

Tilioq 2020-mi tusarniaanermi 13-inik akissuteqarpoq, taakkunani tamani siunertaavoq inatsisinut, nalunaarutinut assigisaannullu atatillugu inuit innarluutillit atugaasa pisinnaatitaaffiisalu isig-i-niarneqarnissaasa qulakkerneqarnissaa. Tiliup tusarniaanermi akissutai uunga saaffiginninnikkut piniarneqarsinnaapput info@tilioq.gl, aammali Naalakkersuisut tusarniaanermut nittar-tagaanni toqqorsivimmi takuneqarsinnaapput. Aana tusarniaaner-ni Tiliup akissutaanik allattuvik.

Høringer

I 2020 afgav Tilioq tretten høringssvar, som alle havde til formål at sikre fokus på vilkår og rettigheder for personer med handicap i forbindelse med lovgivning, bekendtgørelser med mere. Tilioqs høringssvar kan rekvireres ved henvendelse til info@tilioq.gl, men kan også findes i Naalakkersuisuts høringsportals arkiv. Her er en liste over, hvilke høringer Tilioq har besvaret.

- 23.01.2020 – una pillugu tusarniaanermi akissut ’Naalakkersuisuts ilaqtariinnermut politikkiat 2020-2030’
- 31.01.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut ’Inuuneritta III: Meeqqat inuunerinnissaanut tunngavik’
- 27.02.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut Naalagaaffeqatigiiffiup FN—p Innarluutillit pillugit Komiteanut piffissaq aappaanni-pingajuanni nalunaarusiaa’
- 24.03.2020 - Qeqqata Kommuniata una pillugu tusarniaaneranut akissut Innarluutilli pillugit politikki 2020-2023’
- 26.03.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut Ulluunerani paaqqinnittarfii pilersinneqartarnerat atoruminarsagaanerallu taamatullu suleqatigiinnik pilersitsisarneq pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. xx, xx xxxx 2020-imeersoq’
- 20.01.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut ’Piffissami ajornartoorfiusumi atuartitsisarneq, misilitsittarneq aamma soraarummeertarneq, tiguneqartarneq il.il. covid-19-ip kingunerisaanik atugassarititaasut pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat’
- 11.05.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut Uunga siunnersuut: Siusinaartumik soraernerussutisiat pillugit Inatsisartut inatsisaata allanngortinnera pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. xx. xx. xxx 2020-meersoq’
- 12.05.2020 – ’Uunga siunnersuut: Inuit innarluutillit tapersersornissaannut Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. xx, xx. xxx 2020-meersoq’
- 26.08.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut ’Ilisimatusarfimmi ilinniagaqarnermut ileqqorissaanermullu malittarisassat pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. xx af xx. xxx 2020’
- 27.08.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut ’Ingerlaqqilluni ilinniarnerni soraarummeertarneq censoreqarnerlu pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. xx af xx. xxx 2020 om eksamen’
- 16.09.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut NUTAALIORNEQ, PERIARFISSAT, PIGINNAASAT – Naalakkersuisut suliffeqarnermut periusissiaat 2020-2023’
- 23.20.2020 una pillugu tusarniaanermi akissut ’Atuartut angerlarsimaffianni najugaqarneq pillugu nalunaarutissatut siunnersuut’
- 13.11.2020 - una pillugu tusarniaanermi akissut ’Naalakkersuisut Peqqissutsimut periusissiaat 2020-2024’
- 23.01.2020 - høringssvar til ’Naalakkersuisuts familiepolitik 2020-2030’
- 31.01.2020 - høringssvar til ’Inuuneritta III: Rammen om det gode børneliv’
- 27.02.2020 - høringssvar til ’Rigsfælles-skabets 2.-3. periodiske rapport til FN's Handicapkomité’
- 24.03.2020 - høringssvar til Qeqqata Kommunias ’Handicappolitik 2020-2023’
- 26.03.2020 - høringssvar til ’Selvstyrets bekendtgørelse nr. xx af xx. xxxx 2020 om etablering og indretning af daginstitutio-ner samt oprettelse af samarbejdsteams’
- 20.01.2020 - høringssvar til ’Selvstyrets bekendtgørelse nr. xx af xx. xxx 2020 om nødundervisning, prøver og eksamener, optagelse m.m. på grund af covid-19’
- 11.05.2020 - høringssvar til ’Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx. xxx 2020 om ændring af Inatsisartutlov om førtids- pension’
- 12.05.2020 - ’Forslag til: Selvstyrets bekendtgørelse nr. xx af xx. xxx 2020 om støtte til personer med handicap’
- 26.08.2020 - høringssvar til ’Selvstyrets bekendtgørelse nr. xx af xx. xxx 2020 om studie- og ordensregler på Ilisima-tusarfik’
- 27.08.2020 - høringssvar til ’Selvstyrets bekendtgørelse nr. xx af xx. xxx 2020 om eksamen og censur ved videregående uddannelser’
- 16.09.2020 - høringssvar til ’INNOVATION, POTENTIALE, KOMPETENCE – Naalakkersuisuts beskæftigelsesstrategi 2020-2023’
- 23.20.2020 - høringssvar til ’Forslag til bekendtgørelse om ophold på elevhjem’
- 13.11.2020 - høringssvar til ’Naalakkersuisut Strategi for Sundhed 2020-2024’

Attaveqarneq

Tiliup Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit inuunerilu pillugit ilisimalikkat inuaqtigjinnut tamanut qaammarsaassutigineqarnissaat suliniutigissavaa. Inuaqtigjinnut attaveqarneq inuit innarluutillit pillugit isummat pigiliutiinnakkat akerlilernissaan-nut aamma inuit innarluutillit pisinnaataitaaffi pillugit qaammasaanissamut sakkuvooq pingaaruteqartoq. Tiliumi isummat pigiliutiinnakkut suujunnaarsinniarlugit ilisimasat akuttunngit-sumik uteqattaartarpagut.

Tilioq.gl

Tiliup nittartakkap tilioq.gl-ip nutarternissaata sallitinnissaa toq-qarpaa, taamaalilluni Innarluutillit Illersuisoqarfiat pillugu paasissutissat tamaasa saqqumiunneqartarniassammata suliall-gullu tamarmik danskisut kalaallisullu allassimaniassammata. Tilioq pillugu tuluttut naatsumik paasissutissaqarpoq. Tilioq.gl-imi Tiliup allatseqarfia, periusissiaq, takorluukkut suliassallu, Innarluutillit pillugit Isumaqtigjissut, Kalaallit Nunaanni innarluutillit peqatigjiffi, inuit innarluutillit qanigisaasalu oqallitarfiat pillugit paasissutissanik, Tiliomit paasissutissanik, ilisimasanik toqqorsivimmik Tiliup nammineq sulisoqarfilla allat saqqum-mersitaannik, oqartussat nalunaarusiaannik aamma innarluutil- innik sullissinermi nalilersuinernik imaqartoq takusinnaavatit.

Kommunikation

Tilioq arbejder for at oplyse alle i samfundet om den viden, vi producerer om personer med handicap og deres liv i Grønland. Kommunikation til samfundet er et vigtigt værktøj til at modarbejde fordomme om personer med handicap og skabe oplysning om personer med handicaps rettigheder. I Tilioq gentager vi ofte, at med viden skal vi nedbryde fordomme.

Tilioq.gl

Tilioq har valgt at prioritere opdateringen af hjemmesiden tilioq.gl, så den præsenterer vores arbejde og al information om Handicapitalsmandsinstitu-tionen, og vores arbejde er både på dansk og grønlands-k. Der er en kort information om Tilioq på engelsk. På Tilioq.gl kan du finde informationer om Tilioqs sekretariat, strategi, vision og mission, Handicapkonventionen, handicapforeninger i Grønland, et forum for personer med handicap og deres pårørende, nyheder fra Tilioq, en vidensbank med Tilioqs egne udgivelser samt andre institutioner og myndigheders rapporter og evalueringer på handicapområdet.

Nutaarsiassat

Tiliup aamma Innarluutillit Illersuata nutaarsiassat 70-it tilioq. gl-imi 2020 saqqummersippaat, taakkununnga ilaallutik Tiliup nalunaarusiaanik saqqummersitsinerit, suliniutit, qaammasaanerit, allaaserisat, qisuariaatit aamma Kalaallit Nunaanni innarluutillit atugaat pillugit oqaatsit pillugit nutaarsiassat.

Tilioq.gl-imi nutaarsiassat Kalaallit Nunaanni tusagassiuutinut nassuinneqartarput aammalu internetimi inuit attaveqarfingisartagaanni soorlu Tiliup Facebookimi quppernerani ilaatigullu YouTube-mi videot saqqummersinneqartarput.

Tusagassiuutit

Tiliup Kalaallit Nunaanni tusagassiuutinut attaveqarluarnissaq suliniutiguarpa. Tiliup inuit innarluutillit atugaat pillugit oqallinnerni malittaanissaq peqataanissarlu pingaaruteqartorujus-suartut isigai. Taamaammat Tiliup tusagassiuutinut saaffiginisutit sukkanerpaamik akiniarsarisarpai

Innarluutillit Illersuisuat, Christina Johnsen KNR TV-p Radiollu allakaatitassiaani assigiinngitsuni Tusagassiorfimmillu Sermitsiaq.ag-mit akuttungitsumik apersoneqartarpoq. Ilaatigut sammineqarnikuupput inuit innarluutillit pillugit inatisip nutaap atuutilersinnissaata amigaataanera, illersuisut amigaataanerat, sulianik sularinninnermi piffissat killeqartin-neqarnissaannik pisariaqartitsineq minnerunngitsumillu Tiliup

Nyheder

I 2020 udsendte Tilioq og Handicaptalsmanden 70 nyheder på tilioq.gl, heriblandt nyheder om udgivelser af Tilioqs rapporter, projekter, oplysningskampagner, kronikker, reaktioner og udtalelser om forhold for personer med handicap i Grønland. Alle nyheder fra tilioq.gl deles med pressen i Grønland og på Tilioqs profiler på sociale medier, som Facebook samt i nogle tilfælde som videoer på YouTube.

Pressen

Tilioq arbejder ihærdigt på at have en god kontakt til pressen i Grønland. Tilioq ser det som en meget vigtig opgave at følge med og tage del i debatten om forhold for personer med handicap. Derfor stræber Tilioq efter at reagere så hurtigt så muligt overfor henvendelser fra pressen.

KNR TV og Radios forskellige udsendelsesflader og Mediehuset Sermitsiaq.ag har i 2020 jævnligt interviewet Handicaptalsmanden, Christina Johnsen. På dagsordenen har blandt andet været manglen-de implementering af den nye handicaplov, mangel på bisiddere, behovet for tidsfrister i sags-

Kalaallit Nunaanni innarluutillit atugaat sammillugit paasisas-sarsiorluni angalaneranut aamma innuttaasunik missiuiner-mut 'Innarluutillit pillugit Isummat'-nut tunngatillugu. Inuit innarluutillit atugaat pillugit Naalagaaffeqatigiinnerup sinne-rani nunanilu avannarlerni tusagassiutinut Tiliup oqariartuu-teqartarnera. DR.dk-p aallakaatitaani 'Ligetil på tegnsprog' Kalaallit Nunaanni ussersuutitigut nalunaarutinik nutserisar-nerup amigaataaneranik Tiliup isornartorsiuinera nutaarsias-satut ilanngutassiarineqarpoq. Nordens Velfærdscenterip Innarluutillit Illersuisuat aamma meeqqat inuuusuttullu innar-luutillit pillugit ataatsimeersuarnermut atatillugu kalaallit inuuusuttut innarluutillit sunniuteqarnerunissaannik kissaate-qarneq pillugit allaaserisaqarpoq. "[Hon kämpar för större inflytande för grönlandska unga med funktionsnedsättning](#)"

Videoliorneq

Filmit naatsut inunniq oqariartutilinnik ilisaritsiviusut siam-marluartarnerat internetimilu inuit attaveqarfisartagaanni siaruapallattarnerat aamma inuit innarluutillit pillugit oqallitsilfersartut isummanillu pigiliutiinnakkanik pinngitsoortitsi-sartut Tiliup malugaa. Taamaammat Tiliup videot 30-t 2020-mi saqqummersippai, ilaatigut qaammarsaaneq "Suleqataavunga/Alle kan Bidrage" Qeqqata Kommunia suleqatigalugu videoliarineqartoq aammalu inuit innarluutillit suliffeqarsin-naatitaanerannik sammisaqartitsileroq, aamma "Mit usynlige handicap/Innarluutiga ersinngitsoq" NIIK aamma Pissasarfik suleqatigalugit videoliarineqartoq inunnillu ersinngitsu-mik innarluutilinnik takutitsisoq. Tiliup tassunga atatillugu inuit ussersuutitigut nalunaartartut pisinnaatitaaffii pillugit video smaategn.dk-mit sularineqartoq siammarpaa.

Videot amerlasuut aamma KNR-imi NIIK.gl-imi. Tiliaoq.gl-imi aamma internetimi inuit attaveqarfisartagaanni Facebooki-mi YouTube-milu takutinneqarput. Natasha Jakobsen, 'Innar-luutigalugu Ersinngitsoq'-mi peqataasoq pillugu video, Kalaallit Nunaannut tamarmut siaruropq 40.000-illu sinner-lugit isiginnaarneqarluni.

Tilioq, Tiliup 2021-2023-mut periusisiaanik takutitsisumik attaveqarnermut 2021-mi pilersaarusiorniarpoq. Tiliaoq digita-linngorlugu attaveqaatitsinni illersuisoqarfiup digitalinngor-lugu pissarsiarineqarsinnaanerunissaanik suliaqarniarpoq. Tiliaoq aamma aalajangerpoq qaammatit pingasukkaarlugit allagaq nutaarsiassanik imalik taamaatinniarlugu, taarsiullu-gulu nukiit amerlanerusunut siammaasumik inuiaqatigiinnilu qisuarititsartunik oqallitsilfersartunillu ingerlaavartumik paassisutissiisarniarluni qaammarsaasarniarlunilu.

behandlingen og ikke mindst i forhold til Tilioqs ori-enteringsrejser med fokus på forhold for personer med handicap i Grønland samt befolkningsundersø-gelsen 'Holdninger til Handicap'. Tiliaoq opråb om forhold for personer med handicap når også ud til resten af Rigsfællesskabet og de nordiske medier. DR.dks 'Ligetil på tegnsprog' bragte Tiliaoq kritik om manglende tegnsprogstolk i Grønland som en ny-hed. Nordens Velfærdscenter bragte også en artikel om Handicaptalsmanden og ønsket om større indfly-delse for grønlandske unge med handicap i forbin-delse med en konference om børn og unge med handicap. "[Hon kämpar för större inflytande för grönlandska unga med funktionsnedsättning](#)"

Videoproduktion

Tilioq oplever, at korte film, som portrætterer perso-ner med et budskab, har en god rækkevidde og kan spredes meget hurtigt på sociale medier og skabe debat samt modvirke fordomme mod personer med handicap. Derfor har Tiliaoq i 2020 udgivet 30 videoer, blandt andet oplysningskampagnen om "Suleqata-avunga/Alle kan Bidrage", som er produceret i samar-bejde med Qeqqata Kommunia, og som sætter fokus på personer med handicaps ret til at have et arbejde, og "Mit usynlige handicap/Innarluutiga ersinngitsoq", som er produceret i samarbejde med NIIK og Pissas-sarfik, og som viser personer med usynlige handicap. I den forbindelse delte Tiliaoq også en video om ret-tigheder for personer med handicap på tegnsprog, som er lavet af smaategn.dk.

Mange af videoerne er også vist på KNR, NIIK.gl, Tilioq.gl samt de sociale medier Facebook og YouTube. Videoen med Natasha Jakobsen, som er en del af 'Mit Usynlige Handicap', gik viralt i Grønland og er set over 40.000 gange.

Tilioq vil i 2021 lægge en kommunikationsplan, der afspejler Tiliaoqs strategi for 2021-2023. Tiliaoq vil arbejde med at øge institutionens digitale tilgængelig-hed på vores digitale platforme. Tiliaoq har desuden besluttet sig for at nedlægge det kvartalsvise nyheds-brev og i stedet bruge ressourcerne på kontinuerligt informations- og oplysningsarbejde med en større rækkevidde samt på at skabe reaktioner og debatter i samfundet.

Aningaasaqarneq

Tiliumut aningaasaliissutit 2020mi 3,511 mio.kr.-upput. Taakkunangna amerlasuut akissarsianut ingerlatsinermullu atorneqarput sinnerilu inatsisini suliakkiissutigineqartunut atorneqarlutik. Tilioq suliniutit misissuinerillu inuit innarluutillit pillugit ilisimasaqalersitsinissamik siuaruaanissamillu pisussaaffitsinnik eqortitsisut aallartinnissaannut aningaasassarsiorniarpoq.

2020 aamma ukuuvoq coronap nunarsuarmi tuniluunnera pisutigalugu amerlasuunik taamaatitsivusoq. Tamanna Tiliumut pingaaartumik nunat tamat akornanni tusarniaanerit ataatsimeersuarnerillu kinguartinneqarnerannik kinguneqarpoq aaqqissuinerillu annikillisittariaqarnikuagut. Taamaalluta 2020-mi aningaasat ilaat ukiumut naatsorsuusiorfiusumut 2021-mut nuuppagut, tassa neriuakkatta tusarniaanerit aaqqissuussinerillu kinguartinneqartut ukumi 2021-imi ingerlanneqarsinnaassasut aningaasallu taakkununnga atorneqarsinnaassasut.

Innarluutillit Illersuisuat pillugu inatsimmi § 18 naapertorlugu Innarluutillit Illersuisuata ukiumoortumik naatsorsuutini kukkundersorneqarnikut Naalakkersuisunut ukiut tamaasa saqqumiuttassavai.

Tilioq NAPA-mit – Nordens Institut i Grønland 90.000 kr-nik inuuusuttut innarluutillit Nuummi isumasioqatigiissinnissaannut pissarsivoq.

Aamma Tips og Lottomit piviusumik tunngavilimmik filmiliap "Innarluutittut inngilanga" 2021-mi takuteeqqaarneqartup ingerlateqqinnissaanut 200.000 kr.-nik pissarsivugut.

Tiliup suliassani inatsisitigut pisussaaffiusut aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutinut pissarsiatsinnut naleqqussartarpai. Tamanna aaqqissuussinernut, ataatsimiinnernut suliatsinnut attuumassuteqartunut aamma inuit innarluutillit pisinnaatitaafii pillugit sapinngisamik qaammarsaassutigillsuarnissaannik kissaatigisatta akornanni toqqaasariaqartarnitsinnik ajoraluarumik kinguneqarpoq.

Taamaammat aningaasaliissutit aningaasallu tunissutigineqartut suliatsinnut ikuutaasorujussuupput. Tapiissutit taakku suliiniutit isumassarsiallu Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit atugaannik pisinnaatitaaffiinillu pitsangorsaasinnaasutut isumaqarfisatta suli amerlanerusut ingerlannissaannut tapersiisarput.

Økonomi

Bevillingen til Tilioq var i 2020 på 3,511 mio. Heraf går en stor andel til lønninger og drift og det resterende til lovbundne opgaver. Tilioq søger midler til at igangsætte projekter og undersøgelser, som særligt udfylder vores forpligtigelse til at skabe og udbrede viden om personer med handicap.

2020 har også været et år, hvor mange ting har måttet aflyses på grund af den verdensomspændende coronapandemi. For Tilioq har dette særligt betydet, at internationale høringer og konferencer er blevet utsat, og at vi har måttet nedskalere arrangementer. Vi har således overført nogle af de midler, vi havde i 2020 til regnskabsåret 2021, da vi håber, at utsatte høringer og arrangementer kan afholdes i år 2021, og midlerne kan bruges hertil.

I henhold til Handicaptalsmandslovens § 18 forelægger Handicaptalsmanden hvert år sit reviderede årsregnskab for Naalakkersuisut.

Tilioq modtog 90.000 kr. fra NAPA – Nordens Institut i Grønland til at afholde et seminar for unge med handicap i Nuuk.

Ligeledes modtog vi 200.000 kr. fra Tips og Lotto til videreførelsen af dokumentarfilmsprojektet "Jeg er ikke mit handicap" som har premiere i 2021.

Tilioq tilpasser de lovbundne opgaver til den finanslovsbevilling, som vi modtager. Dette betyder desværre, at vi må vælge mellem deltagelse i invitationer til relevante arrangementer, møder og ønskerne om at skabe en så god oplysningsindsats om personer med handicaps rettigheder som muligt.

Sponsorater og donationer hjælper os derfor meget i vores arbejde. Disse bidrager til, at vi kan gennemføre endnu flere af de projekter og idéer, som vi mener, kan forbedre vilkår og rettigheder for personer med handicap i Grønland.

Tiliutuq tapersiissutit

2020-mi tapersorsorneqarput taperserneqarnerpullu iluarisu-jussuuarput.

Aningaasaateqarfinit aningasat, Innarluutillit Peqatigiffiinnik Kattuffiinillu suleqateqarneq aamma Tiliup aaqqissuussineri paasitsinsiaaneralu peqataasut tamarmik inuit innarluutillit inuaqatigiinni pisinnaatitaaffisa atugaasalu siuarsanissaannik suliaqarnermi sunniuteqartorujussuupput. Innarluutillit illsuisuata taakku tamaasa inuit innarluutillit Kalaallit Nunaanni atugaannik pisinnaatitaaffiinillu siammaanermi ikiuuttut qutsavigai.

NAPA-mut qujanaq

Tiliup inuuusuttunut suliniutaanut 90.000 kr.-nik tapersiineranut. Tapersiinkut inuuusuttut isumasioqatigiinnerat #Tiliyoung Danmarkimi SUMH-mit peqataaffigineqartoq Tiliup iluatsippaa. Suliniummi siunertaavoq inuuusuttut innarluutillit pisinnaati-taaffinik ilisimasaqarnerisa annertusarnissaa aamma Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni ilisimasanik paarlaasseqatigiinnissaq.

NunaFonden-imut qujanaq

Piviusumik tunngavilimmik filmiliamut "Innarluutittut inngilanga" 250.000 kr.-nik tapersiineranut. Tiliup Uilu Stories aamma Aka Hansen inuit innarluutillit nuannersumik ajornartorsiuteqarfiusumillu ullluinnarni inuunnerannik takutitsinissamik siunertaqarfiusumik piviusumik tunngaveqartumik filmiliornissamik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarfagai.

Tips og lotto-mut qujanaq

Aamma piviusumik tunngavilimmik filmiliaq "Innarluutittut inngilanga" 200.000 kr.-nik tapersiisumut.

Tips og Lotto aamma meeqqanut atuakkap "Rosap aqqaluaa innarluuteqarpooq, saqqummersinnaasunut 150.000 kr.-nik tapiissuteqarpooq.

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Støtte til Tilioq

Tilioq sætter stor pris på al den opbakning og støtte, vi har modtaget i 2020.

Midler fra fonde, samarbejde med Handicapforeninger og -organisationer samt deltagere i Tilios arrangementer og kampagner gør alle en stor forskel i arbejdet for at fremme personer med handicaps rettigheder og vilkår i samfundet. Handicaptalsmanden takker hver og en, som har hjulpet med at udbrede kendskab til personer med handicaps forhold og rettigheder i Grønland.

Tak til NAPA

For at støtte Tilios unge-projekt med 90.000 kroner. Med støtten er det lykkedes Tilioq at afholde ungeseminaret #Tiliyoung med deltagelse fra SUMH i Danmark. Projektet har til formål at styrke unge mennesker med handicaps viden om rettigheder og dele viden mellem Grønland og Danmark.

Tak til NunaFonden

For at støtte opstartsfasen af dokumentarprojektet "Jeg er IKKE mit handicap" med 250.000 kroner. Tilioq har indgået et samarbejde med Uilu Stories og Aka Hansen om dokumentarprojektet, der har til formål at vise hverdagslivet for personer med handicap med al dets glæder og udfordringer.

Tak til Tips og lottomidlerne – Pulje C

Som også har støttet dokumentarprojektet "Jeg er IKKE mit handicap" med 200.000 kroner.

Tips og Lottomidernes pulje C har også støttet udgivelsen af børnebogen "Rosas lillebror har et handicap" med 150.000 kroner. Børnebogen udkom den 3. december 2020.

Tamassuma saniatigut pisinnaatitaaffinnik ilisimasaqarnerup siuarsarnissaanut suleqatigiilluarnermut uku qutsavigaavut:

NIIK – Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat qaammasaanermik ”Innarluutiga ersinngitsoq” aamma sapaatip akunneranni 41-im i aaqqissuinerni pitsasumik pimoorussillunilu suleqataaneranut.

Pissassarfik – Qaammarsaanermut ”Innarluutiga ersinngitsoq” atatillugu suleqatigiilluarnermut, tassani suliniummut tapersiissutisi immikkoortualunnillu nakkutiginnilluarnersti iluareqaagut.

Kalaallit Tusilartut Kattuffiat – Kalaallit Nunaanni tusilartunik aamma ussersuutigut nalunaartunik oqalutsegartarnerup amigaataaneranik sammisaqartitsilersumik suleqatigiilluarnermut.

Sammenslutningen af Unge med Handicap aamma inuuusuttut Kalaallit Nunaanneersut inuuusuttunik isumasioqatigiissitsinnermi ”Tiliyoung ”SUMH-mi peqataalluarnissinnut aamma ilisimasassinnik misilitakkassinnillu paarlaasseqatigiissuteqarnissinnut.

Videokkut paasisitsiniaanerni Innarluutiga ersinngitsoq, aamma tamassi suliniummi Suleqataavunga peqataasunut tamanut qujanaq. Pingarnertut inuttaasut videoni oqaluttuaminnik oqaluttuartut immikkut qutsavigaavut.

Kommuneqarfik Sermersooq – sapaatit akunneranni 41-im aaqqissuinermut ”innarluutiga ersinngitsoq” ininik atukkiniissinnut qujanaq.

Derudover takker vi følgende for et godt samarbejde for at fremme viden om rettigheder:

NIIK – Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat for et godt og engagerende samarbejde om oplysningskampagnen ”Mit usynlige handicap” og arrangementerne i uge 41.

Pissassarfik – For et godt samarbejde i forbindelse med oplysningskampagnen ”Mit usynlige handicap”, hvor vi har nydt input og et skarpt øje for detaljerne i projektet.

Kalaallit Tusilartut Kattuffiat – for et godt samarbejde med at sætte fokus på døve i Grønland og manglende tegnsprogs-tolkning.

Sammenslutningen af Unge med Handicap og de unge fra Grønland for at deltage aktivt og dele jeres viden og erfaringer på ungeseminaret #Tiliyoung #SUMH.

Tak til alle, som deltog i Tilioqs videokampagner Mit usynlige handicap, mit synlige handicap og alle i Suleqataavunga-projektet. Særlig tak til de hovedpersoner, som har fortalt deres historie i videoerne.

Kommuneqarfik Sermersooq - Tak for at stille lokaler til rådighed i forbindelse med uge 41 arrangementet ”mit usynlige handicap”

Aningaasaliisunut suleqatinullu qujanaq

Tak til sponsorer og samarbejdspartnere

NIIK Kalaallit Nunaanni innarluutillit peqatigiiffii // Grønlandske handicapforeninger

KTK Kalaallit Nunaanni Tusilartut Kattuffiat

ISI Kalaallit Nunaanni tappiitsut isigiarsuttullu peqatigiiffiat

Inooqat Ineriartornermkku akornutillit angajoqqaavisa peqatigiiffiat//
Forældreforeningen for udviklingshæmmede

Sugisaq tarnikkut ajuutillit qanigisaasalu peqatigiiffiat //
foreningen for sindslidende og deres pårørende

Peqatigiiffik ingerlariaqqiffik

KNIPK Kalaallit Nunaanni Innarluutillit Piginnaanikitsullu Kattuffiat peqatigiiffiillu:

Aasiaat: Innarluutillit peqatigiiffiat "Naapiffik"

Ilulissat: Innarluutillit Peqatigiiffiat "Tasiunnga"

Maniitsoq: Innarluutillit Peqatigiiffiat

Nanortalik: Innarluutillit Peqatigiiffiat

Sisimiut: Innarluutillit peqatigiiffiat "Puigornanga"

Paamiut: Innarluutillit Peqatigiiffiat

Qaanaami innarluutillit piginnaanikitsullu peqatigiiffiat

Steven Arnfjord aamma // og Ilisimatusarfik

Qeqqata Kommunia

Avannaata Kommunia

Kommuneqarfik Sermersooq

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit //
Grønlands Råd for Menneskerettigheder

Institut for Menneskerettigheder

Carl Christian Olsen 'Puju'

Nordisk Velfærdscenter

Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti // Institut for Menneskerettigheder

Sif Holst aamma Danske Handicaporganisationer // Sif Holst og Danske Handicaporganisationer

MIO

UILU Stories V/ Aka Hansen

Issi Productions V/ Dennis Rosing Ingemann

Anette Hviid Thomsen

Frederik Elsner

Småtegn

Maja Steffens aamma // og Margit Sander Granlien for deres tegnsprogstolkning

Sermitsiaq.ag

Hotel Icefjord

Inassuteqaatit

Tiliup inassuteqaatit aalajangersimasut saqqummersitsinut, ataatsimeersuarternut oqaaseqaatitsinnullu tamatigut ilangngut-tarpai. Siumut isiginissarpusaaqtiit qarneqarsinnaassammat. Uani 2020-mi inassuteqaatitsinnit pingarnernit tigulaakkat atuarsinnaavatit. Soqutiginnittut saqqummersitatta atuarnissaannik kaammattorpagut.

Assiginningsitsinissamik inerteqquteqarneq

Aalangiisartut innarluuteqarneq tunngavigalugu inunnik unioqqutitsilluni assiginnigilertsisunik assiginnigsitsisarnermik inerteqquteqarnerup atuutilersinneratigut inuit innarluutillit ajortumik assiginningsinneqartarnerisa annikillisinnissaanik suliaqarnermi siuttusa-riaqarput.

Innuttaasut ilisimasaat

Ilisimasaqarnerup annertusarnissaanik inuillu innarluutillit pillugit isummat pigiliutiinnarneqarsinnaasut annikillisinneqarnissaannik inuiaqatigiinni assiginnigsunisuliniuteqartoqarsinnaavoq – pingartumik inuit ersinnginnerusumik ersinngitsumillu innarluutillit pillugit. Inassuteqaatigaagut:

- 1.** Oqartussat inuiaqatigiinni assiginnigsunut tunngasunik innarluuteqarneq qaammarsaanermi atortunik suliaqassapput, assersuutigalugu meeqqat atuarfianimeeqqanut, sulifeqarfinnut innuttaasunullu.
- 2.** Tusagassiuit inuit innarluutillit nutaarsiassaliornermi ilanngunneqartarnissaat qulakkiissavaat, aamma sammisani innarluuteqarnermik tunngassuteqangnitsuni.

Tarnikkut katsorsaaneq

Meeqqat inuuusuttullu tarnikkut katsorsaavimmun attaveqartartut amerliartorput. Naalakkersuisut Peqqinnissaqarfik kommunillu suleqatigalugit inunnut tarnikkut katsorsaavimmijittunut tamanik isiginnilluni siusissukkullu suliniuteqartarnissaq qulakteertaria-qarpaat kiisalu innuttaasunut tarnikkut ajuuteqartunut inuttut atukkatigut tarnikkut katsorsaanermi peqqissaanermilu neqe-roorutit annertusillugit.

Anbefalinger

Tilioq knytter altid konkrete anbefalinger til vores udgivelser, konferencer og udtalelser. Vi ønsker at være fremadskuende og løsningsorienterede, så vilkårene for personer med handicap, deres pårørende og handicapfagligt personale kan forbedres. Her kan du læse et uddrag af de vigtigste anbefalinger fra 2020. Vi opfordrer alle interesserede til at læse vores udgivelser.

Diskriminationsforbud

Beslutningstagerne bør gå forrest i arbejdet med at reducere negativ forskelsbehandling og diskrimination af personer med handicap ved at indføre et diskriminationsforbud, som gør det ulovligt at diskriminere personer på baggrund af et handicap.

Viden i befolkningen

Der kan på flere niveauer i samfundet arbejdes på at styrke kendskabet til og reducere eventuelle fordomme imod personer med handicap – specielt personer med mindre synlige eller usynlige handicap. Vi anbefaler, at:

- 1.** Myndigheder udarbejder oplysningsmateriale om handicap målrettet forskellige målgrupper i samfundet, fx børn i folkeskolen, virksomheder eller den almene befolkning
- 2.** Presse og medier sikrer, at personer med handicap er repræsenteret i nyhedsflowet, også om emner der ikke er handicaprelevante.

Psykiatri

Der er en stigning af børn og unge, som er i kontakt med psykiatrien. Naalakkersuisut bør i samarbejde med Sundhedsvæsenet og kommunerne sikre en helhedsorienteret og tidlig indsats og støtte til personer i psykiatrien samt udvide de socialpsykiatriske og terapeutiske tilbud til børn med psykiske lidelser.

Ilinniagaqarneq

Inuit innarluutillit innuttaasut sinnerinut sanilliullugut appasin-nerusumik ilinniagaqarput. Tamanna aaqqissuussaanermi inuaqatigiinnilu ajornartorsiutaavoq. Tilioq taamaammat inassuteqaateqarpoq

- 1.** Ilinniarfii tamarmik inuit innarluutillit ilinniagaqartinniarnerisigut peqataatitsinikkullu peqataatinneqarnissaat qulakkiissavaat aammalu ilinniartut innarluutillit pisari-aqartitaminnik tapersorsorneqarnissaat ikornejarnissaallu qulakkeerlugu.
- 2.** Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkesuisoqarfiup pisortat ilinniagaqarnissamik neqeroorutaanni tamani inunnut innarluutilinnut ilinniagaqarnermut tunngasunik taperser-suinissaq ikuutinillu atortoqarnissaq qulakkiissavaa.

Suliffeqarneq

Inuit innarluutillit innuttaasut sinnerinut sanilliullugit suliffeqanginnerusarput. Taamaammat Tilioq inassuteqaateqarpoq

- 1.** Naalakkersuisut suliffissaqartitsinermik inuit innarluutillit ilanngullugit inissaqartitsinissamik pilersitsinissaq politikkikkut periusissianngortissavaat.
- 2.** Kommunit najukkanilu suliffeqarfiit inuit innarluuteqartut suliffeqarnermi peqataatinneqarnissaat siunertaralugu sumiiffinni iliuuseqarnissaq suliniuteqarnissarlu pillugit Majoriaq suleqatigisariaqarpaat.

Tusilartut aamma ussersuutitigut nalunaarutinik nutserineq

Ussersuutitigut nalunaarutinik atuisut killeqartorujussuarmik nutserunneqarsinnaasarput, tamassumanilu inuaqatigijit sinerinit avataaniitinneqalersarput. Taamaammat inassuteqaatigineqarput:

- 1.** Naalakkersuisut ussersuutitigut nalunaarutinik atuisut oqartussanut inuaqatigiinnilu ingerlatsivinnut atassute-qaraangata ussersuutitigut nalunaarutinik nutserisunik pissarsinissamik kikkut akisussaanersut ersarissunik najoqquassiornissaq akisussaaffigissavaat.
- 2.** Ungasianiit nutserinissamik periarfissanik isumaqtigisiussiortoqassaaq piffissamilu sivisunerusumi tusilar-tunut nutserisunik ussersuutitigut nalunaarutinik kala-lisut nutserisussanik ilinniartitsisoqassalluni.

Uddannelse

Personer med handicap har et lavere uddannelsesniveau end resten af befolkningen. Det er et strukturelt og samfundsmæssigt problem. Derfor anbefaler Tilioq, at

- 1.** Alle uddannelsesinstitutioner sikrer inklusion af personer med handicap ved at være inviterende og inkluderende og sikre, at studerende med handicap får den støtte og hjælp, de har brug for.
- 2.** Departementet for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke sikrer, at alle offentlige uddannelsesstilbud har adgang til uddannelsesrelateret støtte og hjælpemidler til personer med handicap samt vejledning herom.

Arbejde

Personer med handicap har en mindre tilknytning til arbejdsmarkedet end resten af befolkningen. Derfor anbefaler Tilioq, at

- 1.** Naalakkersuisut gør det til en politisk strategi at skabe et rummeligt arbejdsmarked, der inkluderer personer med handicap.
- 2.** Kommunerne og lokale virksomheder bør indgå i samarbejde med Majoriaq om lokale initiativer og projekter, der har til formål at inkludere personer med handicap på arbejdsmarkedet.

Døve og tegnsprogstolkning

Tegnsprogsbrugere har meget begrænset adgang til tolkning, hvilket isolerer dem fra resten af samfundet. Det anbefales derfor, at:

- 1.** Naalakkersuisut tager ansvar for, at der er klare retningslinjer for, hvem der har ansvaret for at skaffe tegnsprogstolk, når tegnsprogsbrugere skal i kontakt med både myndigheder og civilsamfundet.
- 2.** At der oprettes aftaler med fjerntolkningsmuligheder samt at der på sigt uddannes døvetolke, der kan oversætte tegnsprog til grønlandsk.

Inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaannut inatsimmik atuutilersitsineq

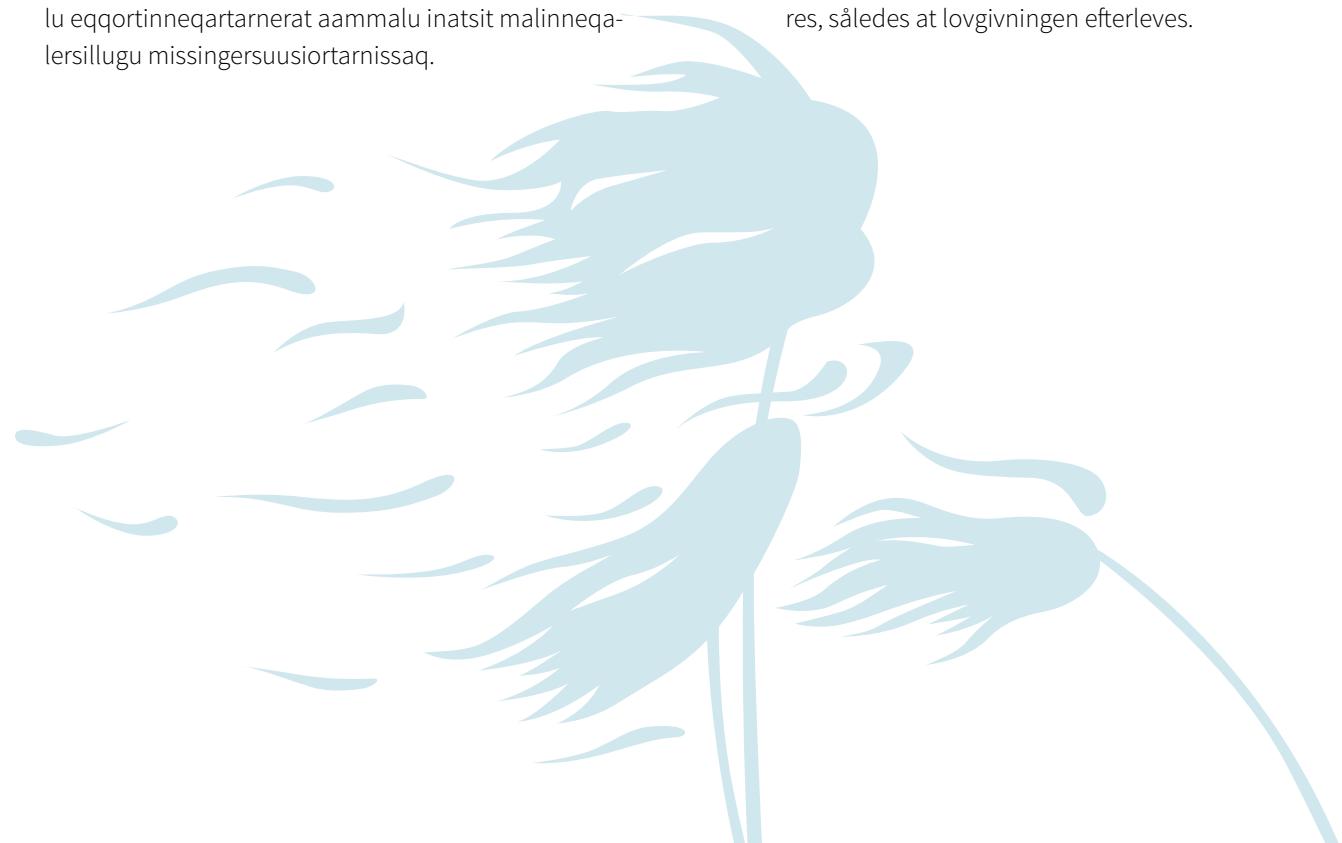
Innarluutillit pillugit inatsit nutaaq 1. januar 2020 atuutilersin-neqarpoq. Inatsimmi innuttaasut peqqusummut nutaanngit-sumut sanilliullugu ikiorneqarnissamik taperserneqarnissamillu amerlanerusunik pisinnaatitaaffeqalerput. Inatsit nutaaq ajor-luartumik tamakkiisumik atuutilersinneqarnikuunngilaq. Taa-maammat inassuteqaatigineqarput:

- 1.** Naalakkersuisut aamma Pitsaliuinermut lsumaginn-ninemullu Aqutsisoqarfik inunnut innarluutilinnut pingaartumillu meeqlanut innarluutilinnut tamanik isi-ginnilluni ataqtigiaqkannillu suliniuteqarnissamik qulakkeerinnilluni suleriaatsit pillugit kommuninut pe-qissaarussamik ilitsersuusiussapput – suliaqarfiiit soor-lu Peqqinnissaqarfik, Majoriaq, ilinniarfiiit il.il. ilitsersuu-siornermi peqataatinneqassapput.
- 2.** Naalakkersuisut aamma Pitsaliuinermut lsumaginn-ninemullu Aqutsisoqarfipi kommunini sulisut sulisullu innarluutilinnik suliaqartut allat ‘Inunnut innar-luutilinnut taperserneqarnissaannut inatsit’ pillugu in-gerlaavartumik piginnaanngorsartarnissaat qulakkiissa-vat. Tamanna internetikkut videokkullu pikkorissartitsineq imaluunniit kommunini inuit pingarnerit immikkut ilinniarsimasut atorlugit pi-sinnaavoq.
- 3.** Kommunit sulianik suliarinnittarnerup pitsaassusaata qulakkeernissaanut suleriaatsinik ersarissunik aalajan-gersaassapput, tamassuma ilaatigut kingunerissavaa sulianik suliarinninnermi ersarissumik piffissamik killilii-neq, ilitsersuisussaatitaanerup allattuisussaatitaanerul-lu eqqortinneqartarnerat aammalu inatsit malinneqal-lersillugu missingersuusiortarnissaq.

Implementering af lov om støtte til personer med handicap

1. januar 2020 trådte den nye handicaplov i kraft. Loven giver borgerne flere rettigheder til hjælp og støtte end den gamle forordning. Desværre er den nye lovgivning ikke fuldt implementeret. Det anbefales derfor, at:

- 1.** Naalakkersuisut og Styrelsen for Forebyg-gelse og Sociale Forhold skal udarbejde en udførlig vejledning til kommunerne om procedurer, der sikrer en helhedsorienteret og koordineret indsats for personer med handicap og særligt børn med handicap – instanser som Sundhedsvæsen, Majoriaq, uddannelsesinstitutioner m.m. skal inkludereres og involveres i produktionen af vej-ledningen.
- 2.** Naalakkersuisut og Styrelsen for Forebyg-gelse og Sociale Forhold skal sikre en lø-bende opkvalificering af kommunale med-arbejdere og andet handicapfagligt perso-nale i ’Lov om støtte til personer med han-dicap’. Dette kan ske ved produktion af on-line- eller videokurser eller særligt uddan-nede nøglepersoner i kommunerne.
- 3.** Kommunerne fastsætter klare procedurer for kvalitetssikring af sagsbehandling, dette indebærer bl.a. klare tidsfrister for sags-behandling, overholdelse af vejlednings-pligten og notatpligt, og at der budgette-res, således at lovgivningen efterleves.

2021-2023-mi periusissionermet sammisat

Strategi 2021-2023

Sammisaqarnermi isiginiagassat

Peqqissuusinnaatitaaneq, ilinniagaqarsinnaatitaaneq suliffeqarsinnaatitaanerlu

Tiliup immikkoortut pingaernerit pingasut inuiaqtigiinni peqaataitsinissap assigiinnillu periarfissaqarnissap qulakkeerneqarnissaanut tunngatillugu pingaaruuteqarmata isiginiassavai. Ilinniagaqarnissamut, peqqissuunissamut suliffeqarnissamullu assigimik periarfissaqarnerit inuit innarluutillit allat tamaasa nalgalugit inuuneqarnissaasa qulakkernissaanut pingaaruuteqarput. Tiliup inuit innarluutillit pillugit tamanik isiginnilluni ataqatigiissaaril-lunilu suliniuteqarnissap pingaaruuteqassusia sammineqalersis-savaa.

Periusissionermi 2021-2023-imi anguniakkat

- Tiliup peqqissuusinnaatitaanerup, ilinniagaqarsinnaatitaanerup suliffeqarsinnaatitaanerullu qanoq annertutigisumik eqqortinneqarnerat aamma inuit innarluutillit taamatut pisinnaatiffinnik tamakkuningga atuisinnaanerannut aporfissat suut ajoqutaanersut qulaajassavai.
- Tiliup peqqissuunissamut, ilinniagaqarnissamut suliffeqarnissamullu suleriuseqarnermut immikkoortullu taakku pingasut akornanni ataqatigiissaarinermet assersuutitsiliaat erseqqissassavai ineriartortillugillu.

Inuiaqtigiinni pissarsiarinnissinnaaneq tikitsisinnaaneq atusinnaanerlu

Inuiaqtigiinni immikkoortut tamarmik pissarsiarineqarsinnaas-sapput tикиneqarsinnaallutik atorneqarsinnaallutillu aaqqissu-gaanissaat sulissutigissavarput. Assersuutigalugu angalanermut attaveqaatinillu tunngatillugu pissarsiarinnissinnaaneq tikitsisinnaaneq atuisnnaanerlu, aammali digitalinngorlugu inuillu attave-qaqtigittarneranni taakku tamarmik ajornaatsumik pissarsiarineqarsinnaasariaqarput. Tikikkuminassuseq eqqartorneqartil-lugu, inuiaqtigiinni immikkoortuni tamani inuit innarluutillit namminerisamik inuuneqarnissaannut pissarsiarineqarsinnaasut, tикиneqarsinnaasut, atuisutulli allatuulli periarfissaanni aporfitt piianeqarnissaat eqqarsaatigineqarpoq.

Tematiske mål

Adgang til sundhed, uddannelse og arbejde

Tilioq vil fokusere på disse tre kerneområder, fordi de er afgørende områder i forhold til at sikre inklusion og lige muligheder i samfundet. Lige muligheder for uddannelse, sundhed og arbejde er centrale for at sikre, at personer med handicap kan leve et liv på lige fod med alle andre. Tilioq vil sætte fokus på vigtigheden af en koordineret og helhedsorienteret indsats for personer med handicap.

I perioden 2021-2023 vil vi:

- Afdække i hvor høj grad retten til sundhed, uddannelse og arbejde bliver overholdt og hvilke barrierer, som står i vejen for, at personer med handicap har adgang til disse rettigheder.
- Fremhæve og skabe samarbejder om at udvikle gode praksiseksempler indenfor adgang til sundhed, uddannelse og arbejde samt koordinationen imellem de tre områder.

Et tilgængeligt samfund

Vi vil arbejde for tilgængelighed i alle dele af samfundet. Tilgængelighed indebærer, at der er let adgang til alle dele af samfundet. Det værende både den fysiske tilgængelighed, fx i forhold til transport og infrastruktur, men også en digital og social tilgængelighed. Tilgængelighed indebærer at fjerne de barrierer i samfundet, der forhindrer personer med handicap i at deltage i samfundet og leve et selvstændigt liv.

Periusssiornermi 2021-2023-imi anguniakkat

- Tiliup allaffiata kiisalu aaqqissugaanerata, digitalimi inuillu attaveqaqatigjittarnerannitikikkuminartuunissa, pissarsiarineqarsinnaanissaalu suliniutigissavaa
- Inuaqatigiinnitikikkuminassuseq pissarsiarinnissinnaanerlu sammineqartillugit paasinninnerulernissaq, aammali tikikkuminessutsip pissarsiaqarsinnaassutsillu qulakkeernissaannut qanoq iliuuseqartorneqarsinnaaneranik ilisimasaqalerneq.
- Periusssiat politikkikkut aalajangerneqartut ajornartoornerni pissarsiarineqarsinnaanissaat suliniutigissavarput
- Tamat oqartussaaqataanerannitamakkiisumik pissarsiarinnissinnaanerup peqataatinneqarnissap atuisinnaanissallu qulakkeerneqarnissaat suliniutigissavagut (qinersinerit, paasissutissat paasiuminartut)

Periaaseqarluni isiginiagassat

Kommunini nunalu tamakkerlugu politikkikkut sulinermi innarluuteqarneq ilanngunneqartarnissaa

Tiliup nuna tamakkerlugu kommuninilu politikkikkut ingerlatsinerni suliani naleqquttuni tamani innarluuteqarnerup eqqarsaatigineqarnissaal suliniutiginarpaa. Tiliup tamanna qulakkeerniarlugu naalakkersuisoqarfinni, aqutsisoqarfinni kommuninilu suli annertunerusumik suleqatigiinnissap attaveqarfeqarnissarlu sulissutiginarpaa. Tiliaoq taakkuninnga attaveqarfeqarnermigt nuna tamakkerlugu kommuninilu periusissiassanut iliuusissatullu pilersaarutit pillugit suleqatigiissitaliani, siunnersuisoqatigiinni, tusarniaanerni peqataatinneqarusuppoq, taamaalilunillu innarluuteqarneq suliniutini tamani eqqarsaatigineqartarnissaa qulakkiissallugu.

Periusssiornermi 2021- 2023-imi anguniakkat

- Politikkikkut ingerlatsinerni suleqatigerusunneqarnissarput suleqatitullu isigineqarnissarput suliniutiginarpapput
- Kommunini nunalu tamakkerlugu inunnik innarluutilinnik sullissinerni inunnik pingaaruteqartunik oqaloqateqartarneq/ aalajangersimasumik ataatsimeeqateqartarneq
- Kommunini politikkikkut ingerlatsinerni annertunerusumik sunniuteqarnissarput politikkikkullu suleqatitut isigineqarnissarput aamma sulisoqarfinni inuit innarluutilit pillugit inatsisip aamma inuit innarluutilit pillugit isumaqatigiissutip malinnejarnissaal suliniutiginarpapput
- Inuit innarluutilit pillugit politikkimi pingarnertut sammiveqartsisoqarnissaa qitiutitsisoqarnissaalu suliniutiginarpapput – Inuit innarluutilit pillugit isumaqatigiissutip politikkikkut ingerlatsinerni suliani naleqquttuni tamani ilanngunneqarnissaal

I perioden 2021-2023 vil vi:

- Arbejde for, at Tiliaoq som organisation er fysisk, digitalt og socialt tilgængelige
- Udvide og udbrede forståelsen af tilgængelighed samt hvordan man sikrer et tilgængeligt samfund
- Arbejde for at der er udarbejdet strategier for tilgængelighed i krisesituationer
- Arbejde for at sikre fuld tilgængelighed og inddragelse i demokratiet

Metodiske mål

Inklusion af handicap i politiske processer – kommunalt og nationalt

Tiliaoq vil arbejde for, at handicap bliver integreret i alle relevante politiske processer, både på nationalt og kommunalt niveau. Tiliaoq vil prioritere et fortsat stærkt samarbejde og netværk med departementer, styrelser og kommuner for at sikre dette. Tiliaoq vil arbejde for at blive set som en aktiv medspiller og dermed blive inviteret til at deltage i arbejdsggrupper, råd, høringer og processer vedrørende nye strategier og handleplaner på nationalt og kommunalt niveau, og på denne måde vil Tiliaoq arbejde for at sikre, at handicap bliver tænkt ind i alle nye og relevante tiltag.

I perioden 2021-2023 vil vi:

- Arbejde for at blive en aktiv medspiller i politiske processer og anset som en fast samarbejdspartner
- Sikre jævnlig dialog og samarbejde med nøglepersoner på handicapområder kommunalt og nationalt
- Arbejde for at blive anset som politisk medspiller og vidensinstitution for efterlevelse af handicaplovgivning og handicapkonventionen i kommunalpolitiske processer

Inuiaqatigiit nunnik innarluutilinnik peqataatitsillutik ingerlalluarnerusut

Inuit Innarluutillit pisinnaatitaaffilu qualakkeerniarlugit inuiaqatigiinni ingerlatsiviit ataatsimoortut tamakkuningga isiginniniartut pisariaqtinnejqarput. Tamakku tassaapput sulisut kattuffii, soqutigisaqaqtigiit, inuit innarluutillit peqatigiiffii inuillu isummersortartut, soqutigisaqartut tamakku tamarmik tamanana naleqqukkaangat inuit innarluutillit pillugit politikkimi pisutsit sulinerminni eqqarsaatigisassavaat. Tiliup inuiaqatigiinni ingerlatsiviit inuillu innarluutillit pillugit politikkimi sammisanik suliaminnut tunngasunik paasiniaasarnissaat suliniutiginiarpaa tamakkulu iliuuseqarfinginissaannut ikiorglugit.

Periusissiornermi 2021-2023-imi anguniakkat

- Nuna tamakkerlugu najukkanilu inuit innarluutillit peqatigiiffisa peqataatinneqartarnissaannik Tiliup sulinerani aalajangersimasumik suleriuseqartitsilerniarpugut
- Inuiaqatigiinni ingerlatsiviit inuit innarluutillit pillugit politikkimik ilanggussisarnissaat qualakkeerniarparput (sulisut kattuffiini, soqutigisaqaqtigiinni il.il)
- Peqatigiiffii inuillu inuit innarluutillit atugaannik atugasaritinneqartunillu pitsangorsaasut tapersorsorniarpagut suleqatigalugillu

Inuit innarluutillit atugaat pillugit ilisimasaqarneruneq uppernarsaanerlu

Tilioq innarluuteqarneq pillugu aaqqissuussamik ilisimasaqlersitsiniarpoq aamma oqartussat soqutigisaqartullu allat taamatut iliornissaannik suliniuteqarniarluni isummersuillunilu. Tilioq inuit innarluutillit atugaannik uppernarsaasiorniarpoq tamakkulu inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiisummut sanilliullugit nalilersorlugit, oqartussallu inatsisit suliamut attuumassuteqartut malinneraat uppernarsaasiussalluni, soorlu inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaat pillugu inatsit, siusiaartumik soraarnerussutisiaqarneq, ilinniartitaaneq il.il. pillugit inatsisit.

Et styrket civilsamfund med fokus på handicap og inklusion

For at sikre personer med handicaps vilkår og rettigheder er der behov for, at et samlet civilsamfund sætter fokus på disse. Det værende både fagforeninger, interesseorganisationer, handicapforeninger og mennesker, som har noget på hjerte. Alle disse interesser skal tænke handicappolitiske perspektiver ind i deres arbejde, når det er relevant. Tilioq vil arbejde for at få civilsamfundet og individer til at identificere handicappolitiske emner, som er relevante for deres arbejde samt hjælpe dem til at handle på disse.

I perioden 2021-2023 vil vi:

- Skabe en fast struktur for inddragelse af nationale og lokale handicapforeninger i Tilios arbejde
- Sikre at det brede civilsamfund inkluderer relevante handicappolitiske emner i deres arbejde
- Støtte op om og indgå i samarbejde med foreninger og personer, der forbedrer forhold og vilkår for personer med handicap

Øget viden om og dokumentation af forhold for personer med handicap

Tilioq vil generere og udbrede systematiseret viden på handicapområdet samt arbejde for og inspirere andre myndigheder og interesser til at gøre det samme. Tilioq vil dokumentere forhold for personer med handicap og vurdere disse i forhold til handicapkonventionen samt dokumentere, hvorvidt myndighederne lever op til gældende lovgivning, så som lov om støtte til personer med handicap, lovgivning vedrørende førtidspension, uddannelse m.m.

Periusssiornermi 2021- 2023 anguniakkat

- Innarluuteqarneq pillugu ilisimasanik sumi amigaateqarto-qarnersoq paasiniarniarparput ilisimasaqalersitsillatalu
- Pisortani oqartussat (politikkimik ingerlatsinermut tunngatinneqarnerusinnaasumik, innarluuteqrneq pillugu ilisimasqalersitsiniarpugut, ilisimasanik katersiniarpugut tamakkulu ataqatigiissilerlugit aaqqissuullugit)
- Innarluuteqarneq pillugu ilisimaaqartitsilerniarluta sulisoqarfinnik soqutigisaqartunillu ilisimasaqartunik suleqateqarriarpugut
- Inuit innarluutillit pillugit isumaqtigiissutip inatsisilluinunnut innarluutilinnut atuuttut malinneqarnerannik uppernarsaasiorniarpugut

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit inuiaqatigiinni ilisimasaqalersitsineq

Tiliup inuk siulliullugu takusarpaa, inullu innarluutilik inuttut ilivitsutut isigisarlu. Innuttaasut tamarmik inuit innarluutillit naliqimmik innuttaasutut allat naligalugit pisinnaatitaaffeqartutut isigissavaat. Inuit innarluutillit inuiaqatigiinni isumalluuttitut isigneqassapput, inuillu innarluutillit naliqimmik innuttaaqataasutut isumalluutaalluartutut imminnut isigissapput. Tiliop suliaqarfini aqqtigalugit inuiaqatigiinni inunnut innarluutilinnut isummanik allanguiniassaaq aamma inuit innarluutillit innarluuteqarnermullu tunngasunik ilisimasanik ajornannginnerusumik pissariaqarsinnaaneq sulissutigissallugu.

Periusssiornermi 2021-2023-imi anguniakkat

- Tiliup taamaammat inuit innarluutillit pillugit innarluuteqarnerlu pillugu suliamik ingerlatsinermi paasuminartumik ilisimasaqarnerulersinsissaq suliutigissavai.
- Immikkoortsitsinnginnissaq pillugu inatsimmik inunnik innarluutilinnik immikkoortsitsarnermut inerteqquteqarnermik imaqtumik aalajangiisoqarnissaa suliniutigissavarput.
- Tiliup inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii nammeneq pisinnatataffit innuttaaqataasulluunniit pisinnaatitaaffii unioqqutineqarpata iliuuseqarnissamut suut periarfissaanersut pillugit qaammarsaanerup ingerlatitseqqiisarnerullu annertusarnisaat suliniutigissavaa.

I perioden 2021-2023 vil vi:

- Identificere, hvor der mangler viden inden for handicapområdet og bidrage til at udvikle metoder til at indsamle denne viden
- Arbejde for, at offentlige myndigheder lever op til deres forpligtelse om at skabe, indsamle og systematisere viden på handicapområdet
- Samarbejde med vidensinstitutioner og interesseorganisationer om at skabe viden på handicapområdet

Bevidstgørelse af samfundet om rettigheder for personer med handicap

Tilioq ser altid personen først og ser personer med handicap som hele mennesker. Hele befolkningen skal anse personer med handicap som ligeværdige borgere, der har rettigheder på lige fod med alle andre. Personer med handicap skal ses som den ressource i samfundet, de er, og personer med handicap skal se sig selv som ressourcefulde, ligeværdige medborgere. Tilicoq vil bruge sin platform til at bearbejde samfundet til at have denne holdning til personer med handicap. Ydermere vil Tilioq arbejde for, at der er let tilgængelig viden om handicap og handicaprelaterede emner.

I perioden 2021-2023 vil vi:

- Arbejde for at øge adgangen til letforståelig viden om handicap relevante områder samt fagspecifik viden om handicap
- Arbejde for, at der vedtages en anti-diskriminationslovgivning, som indeholder et forbud mod diskrimination af personer med handicap
- Arbejde for at styrke oplysning og formidle viden om rettigheder for personer med handicap samt hvilke handlemuligheder der findes, hvis ens egne eller ens medborgers rettigheder blive overtrådt.

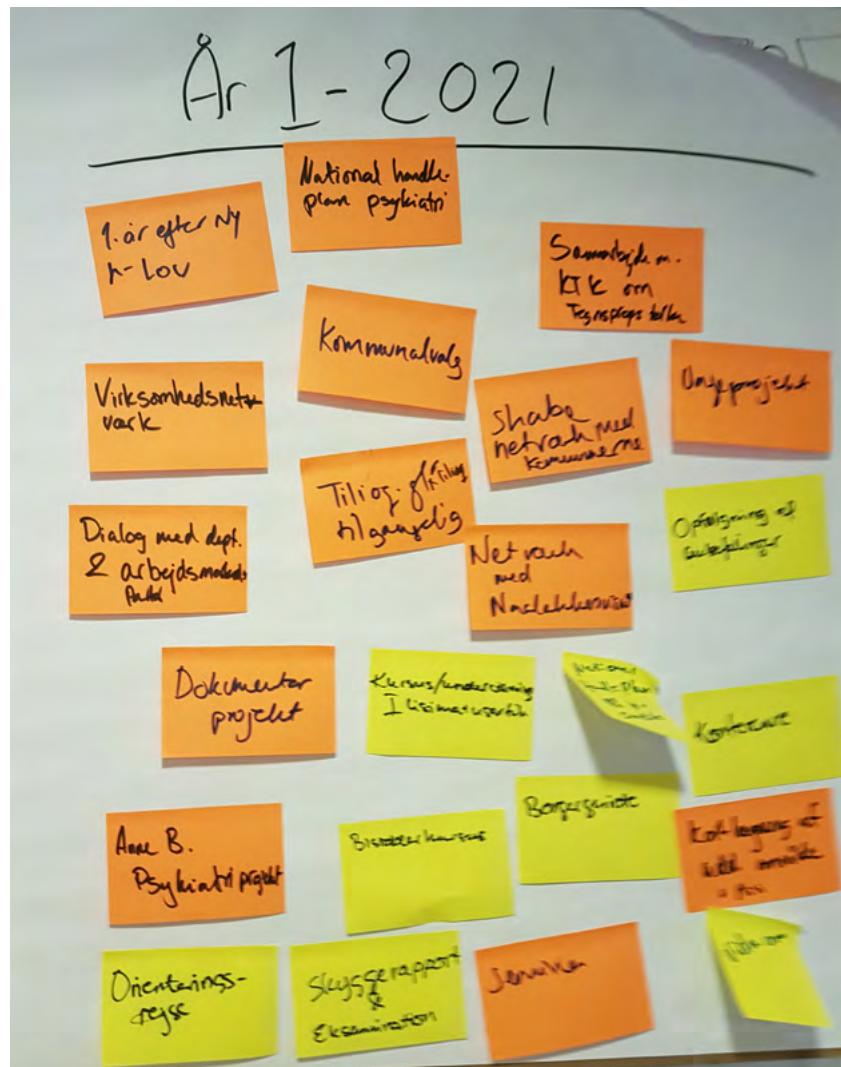
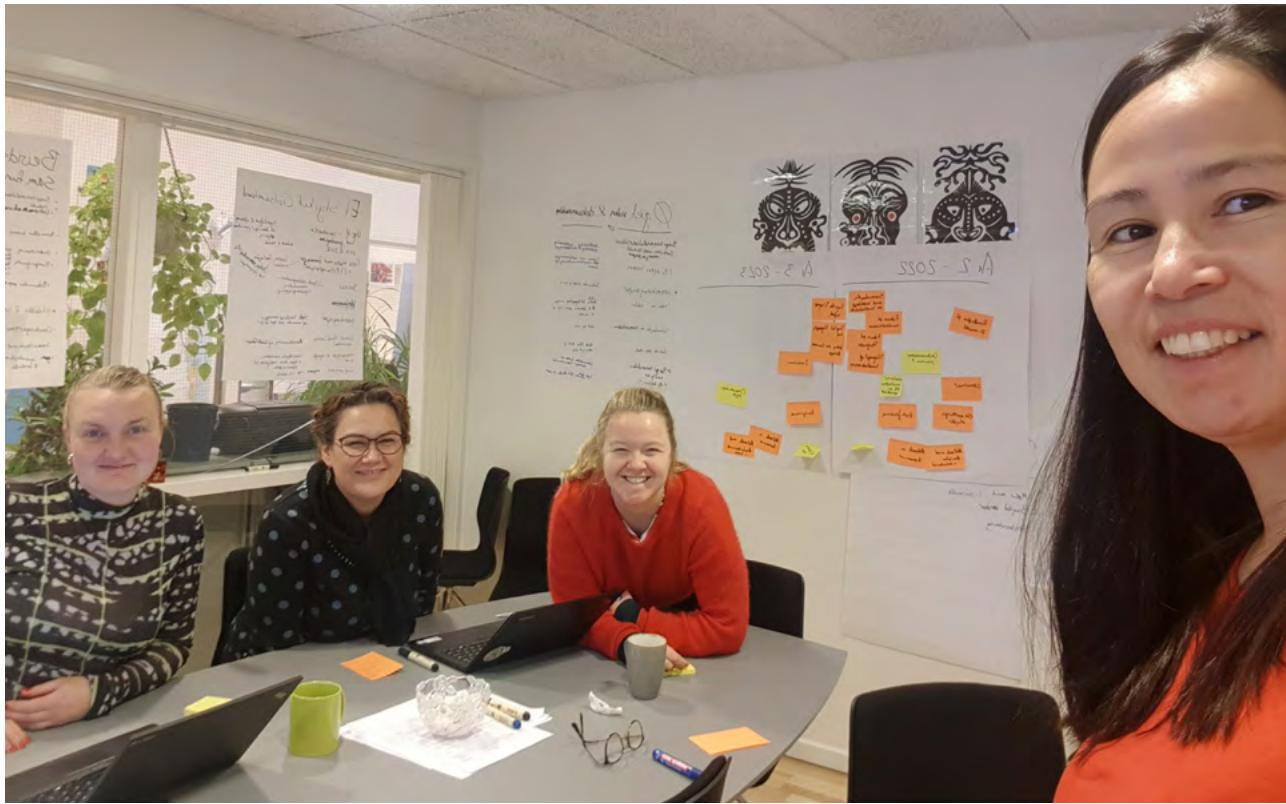
Tiliop 2021-miit ukiunilu tulliuttuni anguniagassai

Tiliup peqatigiiffinnut, kattuffinnut, isummersortartunut, aala- jangiisartunut soqutigisaqtigiainnullu attaveqartarninni ukiuni aggersuni tulliuttuni suliniutigiuassavaa. Innarluuteqarneq qitiutillugu oqallisigineqarnerusariaqarpoq. Kommunimullu ukioq manna qinersisoqarnissaanut atatillugu innarluuteqarneq qitiutillugu aaqqissueqataasassaagut. Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat NIIK suleqatigalugu sineriammi inuit innarluutillit peqatigiiffiisa aamma siunnersuisoqatigivila iluaqtigisinnaasaannik inuit innarluutillit naligjimmik pisin-naatitaaffeqarneri pillugit paasissutissanik suliaqassuugut. Tiliup suliniuteqarnermini sumiiffinni assigilngitsuni inuit innarluutillit peqatigiiffiinik aamma kattuffiinik suleqateqarneq peqataatisinerlu pingaartilluinarpaa. Peqatigiiffinni illu nutaanik suleqatigiissutigineqarsinnaasunik ukuni aggersuni ingerlataqassuugut. Tamannalu ukiup ingerlanera aalajanger-simasumik ataatsimeeqatigittarnikkut aaqqissorneqassapput, ataatsimeeqatigiainnernilu suliniutissanik iliuusissanik ineriar-tortitsisoqartassaaq. Inuuusuttulli innarluutillit tusakulaneqar-pallaartangillat. Suut inuuusuttut uummammioraat? Atuartuu-nertik qanoq misigisaqarfigaat? Ilinniaqqinneq aamma inua-qatigiinni peqataaneq qanoq atugaqarfigaat? Kalaallit Nu-naannilu siunissami suut ineriertortinneqarnissaat takorloor-paat? Inuuusuttut innarluutillit Tiliumiit 2020-mi ukiakkut sam-mineqarput, inuuusuttullu uummammiillit sammineqarnerat 2021-imni nangeqqissallugit. Allallu suliniutit ukiuni aggersuni ingerlanneqarumaarput.

Tilioq: 2021 og frem

I året og årene, som kommer, vil Tilioq fortsætte arbejdet med at skabe stærke relationer til foreninger, meningsdannere, beslutningstagere og interesser-ter. Handicap skal sættes på alles dagsorden. Derfor har Tilioq planer for aktivt at sætte handicap på dagsordenen under kommunalvalget i år. I et sam-arbejde med organisationen NIIK bliver der udviklet materiale, som kan bruges af handicapforeninger og handicapråd rundt på kysten. Materiale som sæt-ter fokus på at skabe lige rettigheder for personer med handicap. Samarbejdet med de lokale og na-tionale handicapforeninger er enormt vigtigt for Tilioq. Derfor vil Tilioq i årene, der kommer, arbejde med nye tiltag for at inddrage foreningerne i vores arbejde. Vi vil styrke kommunikationen gennem faste møder året rundt og bruge denne platform til at udvikle projekter og tiltag. Men en stemme vi ikke hører ofte nok er den unge stemme. Hvad fylder for unge med handicap? Hvordan oplever de at gå i skole, gå på uddannelse og deltagte i samfundet, og hvordan ønsker de at fremtidens Grønland skal for-me sig? Dette satte Tilioq fokus på i efteråret 2020, og i 2021 vil vi arbejde videre med at skabe kontak-ter til og samarbejde med unge med handicap, som har noget på hjerte. Det og meget mere vil de kom-mende år byde på.

UKIUMOORTUMIK NALUNAARUSIAQ 2019 ÅRSBERETNING 2019